

ગણિત

ધોરણ પહેલું

VISIT…

LANZAROTE
Caliente.com

શાસન નિર્ણય ક્રમાંક : અભ્યાસ - ૨૧૧૬/(પ્ર.ક્ર. ૪૩/૧૬) એસડી-૪ દિનાંક ૨૫-૪-૨૦૧૬ અન્વયે સ્થાપન થયેલ સમન્વય સમિતિની તા. ૮-૫-૨૦૧૮ ના રોજની બેઠકમાં આ પાઠ્યપુસ્તક સન ૨૦૧૮-૧૯ ના શૈક્ષણિક વર્ષથી નિર્ધારિત કરવાની માન્યતા આપવામાં આવી છે.

ગણિત

ધોરણ પહેલું

મહારાષ્ટ્ર રાજ્ય પાઠ્યપુસ્તક નિર્મિતિ અને અભ્યાસક્રમ સંશોધન મંડળ, પુણે - ૪૧૧ ૦૦૪

આપના સ્માર્ટફોનમાં DIKSHA App દ્વારા પાઠ્યપુસ્તકના પહેલા પૃષ્ઠ પરના Q.R. Code દ્વારા ડિજિટલ પાઠ્યપુસ્તક અને પુસ્તકમાં આશય મુજબ આપેલા અન્ય Q.R. Code દ્વારા સંબંધિત અધ્યયન-અધ્યાપન માટે ઉપયુક્ત દૃશ્ય-શ્રાવ્ય સાહિત્ય ઉપલબ્ધ થશે.

પ્રથમાવૃત્તિ : ૨૦૧૮
પુનર્મુદ્રણ : ૨૦૧૯

મુખ્ય સમન્વયક
શ્રીમતી પ્રાચી રવિન્દ્ર સાઠે

પ્રમુખ સંયોજક
ઉજ્જ્વલા શ્રીકાંત ગોડબોલે
પ્ર. વિશેષાધિકારી ગણિત,પાઠ્યપુસ્તક મંડળ, પુણે.

ગણિત વિષયતજ્ઞ સમિતિ
ડૉ. મંગલા નારળીકર (અધ્યક્ષ)
ડૉ. જયશ્રી અત્રે (સદસ્ય)
શ્રી. વિનાયક ગોડબોલે (સદસ્ય)
શ્રીમતી પ્રાજક્તિ ગોખલે (સદસ્ય)
શ્રી. રમાકાંત સરોદે (સદસ્ય)
શ્રી. સંદીપ પંચભાઈ (સદસ્ય)
શ્રીમતી પૂજા જાધવ (સદસ્ય)
શ્રીમતી ઉજ્જ્વલા ગોડબોલે (સદસ્ય, સચિવ)

ભાષાંતર : શ્રીમતી તરૂબેન પોપટ
સમીક્ષક : ધીરેન મનસુખલાલ દોશી
ધર્મિકા ધીરેન દોશી
ભાષાંતર સંયોજક : કેતકી નિતેશ જાની
વિશેષાધિકારી,
ગુજરાતી વિભાગ
પાઠ્યપુસ્તક મંડળ, પુણે.

ગણિત વિષય - રાજ્ય અભ્યાસમંડળના સદસ્ય
શ્રીમતી સુવર્ણા દેશપાંડે
શ્રીમતી જયશ્રી પુરંદરે
શ્રી. રાજેન્દ્ર ચૌધરી
શ્રી. રામા વ્હન્યાળકર
શ્રી. આણ્ણાપા પરીટ
શ્રી. અન્સાર શેખ
શ્રી. શ્રીપાદ દેશપાંડે
શ્રી. સુરેશ દાતે
શ્રી. બન્સી હાવળે
શ્રીમતી રોહિણી શિર્કે
શ્રી. પ્રકાશ ઝેંડે
શ્રી. લક્ષ્મણ દાવણકર
શ્રી. શ્રીકાંત રત્નપારખી
શ્રી. સુનિલ શ્રીવાસ્તવ
શ્રી. અન્સારી અબ્દુલ હમીદ
શ્રી. મલ્લેશામ બેથી
શ્રી. ઉમેશ રેળે
શ્રીમતી તરૂબેન પોપટ
શ્રી. પ્રમોદ ઠોંબરે
ડૉ. ભારતી સહસ્રબુદ્ધે
શ્રી. વસંત શેવાળે
શ્રી. પ્રતાપ કાશિદ
શ્રી. મિલિંદ ભાકરે
શ્રી. જ્ઞાનેશ્વર માશાળકર
શ્રી. ગણેશ કોલતે
શ્રી. સંદેશ સોનવણે
શ્રી. સુધીર પાટીલ
શ્રી. પ્રકાશ કાપસે
શ્રી. રવિન્દ્ર ખંદારે
શ્રીમતી સ્વાતિ ધર્માધિકારી
શ્રી. અરવિંદકુમાર તિવારી
શ્રીમતી આર્યા ભિડે

નિમંત્રિત સદસ્ય
શ્રીમતી અમરજા જોશી
શ્રી. પ્રદીપ પાલવે
શ્રી. સંદીપ રાઊત
શ્રીમતી જયશ્રી લેલે
શ્રીમતી સુવર્ણા પવાર
શ્રી. મહેંદ્ર નેમાડે
શ્રી. સંતોષ સોનવણે
શ્રી. વિજય એકશિંગે

મુખપૃષ્ઠ અને સજાવટ
કસ્તુરી દિવાકર, ચિત્રકાર, પુણે.
અક્ષર ગુંથણી
સમર્થ ગ્રાફિક્સ, 522,નારાયણ પેઠ,પુણે-30.

નિર્મિતિ
શ્રી. સચ્ચિદાનંદ આફળે
મુખ્ય નિર્મિતિ અધિકારી
શ્રી. સંજય કાંબળે
નિર્મિતિ અધિકારી
શ્રી. પ્રશાંત હરણે
સહાયક નિર્મિતિ અધિકારી

કાગળ
70 જી.એસ.એમ. ક્રીમવ્હોવ્હ
મુદ્રણાદેશ
N/PB/
મુદ્રક

પ્રકાશક
શ્રી. વિવેક ઉત્તમ ગોસાવી, નિયંત્રક
પાઠ્યપુસ્તક નિર્મિતિ મંડળ,
પ્રભાદેવી, મુંબઈ - 25.

ભારતનું સંવિધાન

આમુખ

અમે ભારતના લોકો ભારતને એક સાર્વભૌમ સમાજવાદી
બિનસાંપ્રદાયિક લોકતંત્રાત્મક પ્રજાસત્તાક તરીકે સંસ્થાપિત
કરવાનો
તથા તેના સર્વ નાગરિકોને :
સામાજિક, આર્થિક અને રાજકીય ....ન્યાય
વિચાર, અભિવ્યક્તિ, માન્યતા,
ધર્મ અને ઉપાસનાની ....સ્વતંત્રતા
દરજ્જા અને તકની ....સમાનતા
પ્રાપ્ત થાય તેમ કરવાનો
અને તેઓ સર્વમાં
વ્યક્તિનું ગૌરવ અને રાષ્ટ્રની
એકતા અને અખંડતા સુદૃઢ કરે એવી ....બંધુતા
વિકસાવવાનો
ગંભીરતાપૂર્વક સંકલ્પ કરીને

અમારી સંવિધાનસભામાં ૨૬ નવેમ્બર, ૧૯૪૯ના રોજ
આથી આ સંવિધાન અપનાવી, તેને અધિનિયમિત કરી
અમને પોતાને અર્પિત કરીએ છીએ.

રાષ્ટ્રગીત

જનગણમન - અધિનાયક જય હે
ભારત - ભાગ્યવિધાતા.
પંજાબ, સિંધુ, ગુજરાત, મરાઠા,
દ્રાવિડ, ઉત્કલ, બંગ,
વિંધ્ય, હિમાચલ, યમુના, ગંગા,
ઉચ્છલ જલધિતરંગ,
તવ શુભ નામે જાગે, તવ શુભ આશિષ માગે,
ગાહે તવ જયગાથા.
જનગણ મંગલદાયક જય હે,
ભારત - ભાગ્યવિધાતા.
જય હે, જય હે, જય હે,
જય જય જય, જય હે.

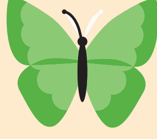
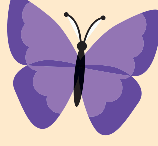
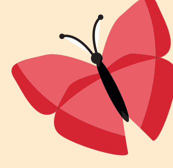
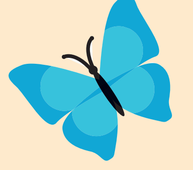
પ્રતિજ્ઞા

ભારત મારો દેશ છે. બધા ભારતીયો મારાં ભાઈબહેન છે.

હું મારા દેશને ચાહું છું અને તેના સમૃદ્ધ અને વૈવિધ્યપૂર્ણ વારસાનો મને ગર્વ છે. હું સદાય તેને લાયક બનવા પ્રયત્ન કરીશ.

હું મારાં માતાપિતા, શિક્ષકો અને વડીલો પ્રત્યે આદર રાખીશ અને દરેક જણ સાથે સભ્યતાથી વર્તીશ.

હું મારા દેશ અને દેશબાંધવો પ્રત્યે વફાદારી રાખવાની પ્રતિજ્ઞા લઉં છું. તેમનાં કલ્યાણ અને સમૃદ્ધિમાં જ મારું સુખ સમાયેલું છે.

પ્રસ્તાવના

મારાં બાળમિત્રો,

પહેલાં ધોરણના વર્ગમાં તમારૂં સ્વાગત !

નવી શાળા, નવાં મિત્રો, નવાં શિક્ષકો અને નવાં પુસ્તકો તમને મળશે. નવાં પુસ્તકો ખોલીને જુઓ. ગણિતના પુસ્તકમાં પણ રંગીન ચિત્રો, રમતો, કવિતાઓ છે. તેમાંથી રમતગમત કરતાં કરતાં શીખો. ખૂબ રમો, કૂદો, નાચો અને અભ્યાસ પણ કરો.

વસ્તુ ગણતાં શીખવા માટે પહેલાં એક થી દસ અને પછી અગિયાર થી વીસ ક્રમવાર બોલતાં આવડવું જોઈએ. તે માટે પુસ્તકમાં સરસ ગીતો છે. આંગળાનો ઉપયોગ ગણવા માટે થાય છે. આંગળા માટે રંગીન ટોપીઓ બનાવો અને રમો. પુસ્તકમાંની કૃતિઓ સમજી લો. તે માટે શિક્ષકો, મમ્મી-પપ્પા, મોટાં ભાઈ-બહેન કે વડીલોની મદદ લો. તમારી સાથે યશ અને રમા બે મિત્રો તો છે જ. ક્યારેક કિંગફિશર પક્ષી પણ મદદમાં આવશે.

સરવાળો-બાદબાકી તમારે રોજ જ કરવી પડશે. માટે તેનો ખૂબ મહાવરો કરો. તે માટે પુસ્તકમાં ચિત્રો અને ઘણી બાબતો છે. તે ઉપરથી વાર્તા તૈયાર કરવા કહ્યું છે. તમે તે કરો. આ વાર્તા પરથી ગણિત તારવી એકબીજાને જવાબ આપવા કહો. પુસ્તકમાં કેટલીક જગ્યાએ ક્યુ. આર. કોડ આપ્યાં છે. તેમાંની માહિતી તમને ચોક્કસ ખૂબ ગમશે. સંખ્યાથી મૈત્રી કરો, તેનાથી રમો એટલે ગણિત વિષય હમણાંથી જ સરળ થઈ જશે.

(ડૉ. સુનિલ મગર)
સંચાલક
મહારાષ્ટ્ર રાજ્ય પાઠ્યપુસ્તક નિર્મિતિ
અને અભ્યાસક્રમ સંશોધન મંડળ, પુણે.

પુણે
તા. : ૧૬ મે, ૨૦૧૮
ભારતીય સૌર દિનાંક : ૨૬ વૈશાખ, ૧૯૪૦

ધોરણ પહેલું - ગણિત અધ્યયન નિષ્પત્તિ

અધ્યયન માટે સૂચવેલી શૈક્ષણિક પ્રક્રિયા	અધ્યયન નિષ્પત્તિ
અધ્યયનકર્તાને એકલા/જોડીમાં/જૂથમાં તક આપીને કૃતિ કરવા પ્રવૃત્ત કરવો. • આસપાસના પરિસરમાંની વિવિધ પરિસ્થિતિ અને સંદર્ભ. દા.ત. વર્ગની અંદર/બહાર વગેરેનું નિરીક્ષણ કરવું • ઉપર-નીચે, અંદર-બહાર, પાસે-દૂર, પહેલાં-પછી, પાતળું-જાડું, મોટું-નાનું વગેરે અવકાશીય સંબોધ વાપરવા માટે પ્રવૃત્ત કરવો. • પાસે-દૂર, ઊંચો-ઠીંગણો, પાતળો-જાડો વગેરે બાબત ઓળખે અને ચિત્રરૂપે દર્શાવે. • પ્રત્યક્ષ વસ્તુ/પ્રતિકૃતિ હાથમાં આપી તેનું વર્ગીકરણ કરવું. દા.ત. રોટલી, દડો જેવી ગોળાકાર વસ્તુઓ અને પેન્સિલ, બૉક્સ જેવી ગોળાકાર ન હોય તેવી વસ્તુઓ. • આપેલાં ખોખામાંથી ૯ સુધીના વસ્તુ સમૂહમાંથી કેટલીક વસ્તુઓ કાઢવી અને ગણવી. જેમ કે - ૮ પાંદડાં, ૪ બિયાં, ૬ આઇસ્ક્રીમની કાંડીઓ (ચમચીઓ) વગેરે. • આપેલાં વસ્તુસમૂહમાંથી ૨૦ સુધીની વસ્તુઓ બાજુએ કાઢીને આપવી. • બે સમૂહમાંની વસ્તુની વચ્ચે એક-એક સંગતતા બતાવી - ના કરતાં વધુ, ના કરતાં ઓછી અથવા સમાન (ના જેટલી) જેવાં શબ્દો વાપરે. • ખબર હોય તેવા સરવાળાને આધારે અથવા ‘આગળ ગણીને’ નો ઉપયોગ કરી ૯ સુધીની સંખ્યાના સરવાળા કરવા પ્રવૃત્ત કરવો. • આપેલાં વસ્તુ સમૂહમાંથી કેટલીક વસ્તુઓ બાજુએ કાઢીને બાકીની વસ્તુઓ ગણવી. આ પ્રકારની કૃતિથી ૧ થી ૯ સુધીની સંખ્યાઓની બાદબાકીની પદ્ધતિ વિકસિત કરવી. • ૨૦ સુધીના સરવાળા (સરવાળો ૨૦ થી વધુ ન આવે) કરવા માટે એકત્રીકરણ કરવું, ‘આગળ ગણીને સરવાળો કરવો’ વગેરે વિવિધ કાર્ય પદ્ધતિનો ઉપયોગ કરવો.	**અધ્યયનાર્થી -** 01.71.01 ૧ થી ૨૦ સુધીની સંખ્યા પર કૃતિ કરે છે. 01.71.02 વસ્તુનો આકાર અને નાના-મોટાપણું પ્રમાણે વસ્તુનું વર્ગીકરણ કરે છે. 01.71.03 વસ્તુ, ચિત્રો કે ચિહ્નોની મદદથી ૨૦ સુધીની સંખ્યાઓના નામ કહે છે અને ગણે છે. 01.71.04 ૧ થી ૯ સુધીના અંકનો ઉપયોગ કરીને વસ્તુઓ ગણે છે. 01.71.05 ૨૦ સુધીની સંખ્યાની તુલના કરે છે. દા.ત.વર્ગમાં છોકરાં અને છોકરીઓ પૈકી કોની સંખ્યા વધારે છે તે કહે છે. 01.71.06 રોજીંદા જીવનમાં સરવાળા-બાદબાકી માટે ૧ થી ૨૦ સુધીની સંખ્યાઓ વાપરે છે. 01.71.07 વસ્તુઓ વાપરીને ૯ સુધીની સંખ્યાઓના સરવાળાની રચના કરે છે, દા.ત. ૩+૩ આ ઉદાહરણ ૩ પછી ૩ ઘર ગણીને ૩+૩=૬ એવો નિષ્કર્ષ કાઢે છે. 01.71.08 વસ્તુ વાપરીને ૧ થી ૯ અંકોની મદદથી બાદબાકી કરે છે. દા.ત. ૯ વસ્તુના સમૂહમાંથી ૩ વસ્તુઓ બાજુએ બાજુએ કાઢે છે - અને વધેલી વસ્તુઓ ગણીને ૯-૩=૬ એવો નિષ્કર્ષ કાઢે છે. 01.71.09 રોજીંદા જીવનમાં ૯ સુધીની સંખ્યાના સરવાળા-બાદબાકીના ઉદાહરણો ઉકેલે છે. 01.71.10 ૯૯ સુધીની સંખ્યાઓ ઓળખે છે અને અંકમાં લખે છે. 01.71.11 આકાર, વસ્તુ અને સંખ્યામાં રહેલ આકૃતિબંધનું નિરીક્ષણ કરે છે. આકૃતિબંધનો વિસ્તાર કરે છે અને નિર્મિતિ કરે છે. - △□□△□□

અધ્યયન માટે સૂચવેલી શૈક્ષણિક પ્રક્રિયા	અધ્યયન નિષ્પત્તિ
• આપેલાં સમૂહમાંથી/ ચિત્રમાંથી વસ્તુ કાઢી આપવી – આ પ્રકારની વિવિધ પદ્ધતિ વિકસિત કરવી. • **૨૦** કરતાં મોટી સંખ્યા માટે દશકનો ગઠ્ઠો અને એકક ગણીને. જેમ કે : **૩૮** માં દશકના **૩**-ગઠ્ઠાં અને છુટ્ટાં **૮** છે. • વસ્તુઓ હાથમાં લઇને નિરીક્ષણ કરીને સામ્યનુસાર કે ભેદનુસાર અલગ અલગ કરે. • **૨૦** રૂપિયા સુધીની રકમ દર્શાવવા માટે રમવા માટેની ચલણી નોટો/ સિક્કાનો ઉપયોગ કરવો. • 'આકૃતિબંધનું નિરીક્ષણ' આ વિષય પર વર્ગમાં ચર્ચા કરાવવી અને તેમને તેમની ભાષામાં વર્ણન કરવા દેવું. બાળકોએ હવે આગળ શું આવશે તે શોધવું અને તેનું સ્પષ્ટીકરણ આપવું. • દેખાતી અથવા સંદર્ભથી આવતી વસ્તુની માહિતી ભેગી કરવી અને નિરીક્ષણ કરવું.	- **૧, ૨, ૩, ૪, ૫, ...** - **૧, ૩, ૫, ...** - **૨, ૪, ૬, ...** - **૧, ૨, ૩, ૧, ૨, ..., ૧, ..., ૩, ...** 01.71.12 ચિત્ર/અંક વાપરીને માહિતી ભેગી કરે છે. નોંધ કરે છે. ચિત્રો જોઈને સહેલી માહિતીને શોધે છે/ અર્થઘટન કરે છે. દા.ત. બાળક બાગનું ચિત્ર જોઈને, વિવિધ પ્રકારના ફૂલો જોઈને, આ બાગમાં વિશિષ્ટ પ્રકારના ફૂલો વધારે છે તેવું અનુમાન કાઢે છે. 01.71.13 શૂન્યની સંકલ્પના સમજે છે.

શિક્ષકો માટે સૂચના

શરૂઆતથી જ ગણિત વિષય વિદ્યાર્થીઓનો ગમતો, આનંદદાયી હોવો, અઘરો કે ડરજનક ન બને તે માટે આપણે પ્રયત્ન કરીએ. પુસ્તકમાંના ગીતો શીખવતી વખતે, તેમાંની રમતો રમાડતી વખતે બાળકો આનંદથી સહભાગી થાય છે તે ખાસ જોવું. વસ્તુઓની ગણતરી માટે પહેલાં ૧ થી ૧૦ અને પછી ૧૧ થી ૨૦ સંખ્યા ક્રમથી બોલતાં આવડે તે જરૂરી છે. તે આનંદદાયી રીતે કંઠસ્થ કરાવવું. **વિવિધ વસ્તુઓ ગણવાનો ભરપૂર અભ્યાસ (મહાવરો) અપેક્ષિત છે.** નાના સરવાળા આંગળીના વેઢે કરી શકાય. પુસ્તકમાં ઘણે ઠેકાણે નાના અક્ષરોમાં શિક્ષક સૂચના આપેલી છે.

બે અંકી સંખ્યાનું વાંચન બે પ્રકારે આપ્યું છે. દા.ત. 'સત્યાવીસ' અને 'વીસને સાત' ત્રેસઠ અને સાંઈઠને ત્રણ. આ રીતે ગોખવાનું ઓછું અને તે ઉપરાંત જેવું બોલો તેવું લખો તે ક્રમ પણ પળાય છે. (વીસને સાતમાં પહેલા વીસ માટે ૨ પછી ૭) તેથી આ રીત અધિક સહેલી લાગી શકે છે. બે માંથી જે વાંચન વિદ્યાર્થીને સહેલું લાગે તે રીતે કરે તો પણ ચાલશે.

અનુક્રમણિકા

વિભાગ પહેલો

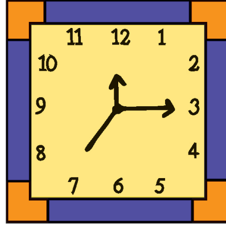

- નાનો- મોટો ૧
- પાછળ – આગળ ૨
- ઉપર – નીચે ૩
- પહેલાં – પછી ૪
- એક – અનેક ૫
- ફરક શોધ ૬
- ૧ નો પરિચય અને લેખન ૭
- ૨ નો પરિચય અને લેખન ૮
- ૩ નો પરિચય અને લેખન ૯
- ૪ નો પરિચય અને લેખન ૧૦
- ૫ નો પરિચય અને લેખન ૧૧
- ૬ નો પરિચય અને લેખન ૧૩
- ૭ નો પરિચય અને લેખન ૧૪
- ૮ નો પરિચય અને લેખન ૧૫
- ૯ નો પરિચય અને લેખન ૧૬
- શૂન્યનો પરિચય અને લેખન ૨૧
- ઓછાં – વધુ ૨૪
- ચઢતો – ઊતરતો ક્રમ ૨૬
- ચાલો, સરવાળો કરીએ ૨૭
- ચાલો, બાદબાકી શીખીએ. ૩૨
- ૧૦ નો પરિચય અને લેખન ૩૮
- દશક સમજી લઈએ ! ૩૯
- ૧૧ થી ૨૦ નો પરિચય અને લેખન ૪૦
- દશક કૂદકો ૪૬
- સિક્કા – ચલણી નોટો ૪૭

વિભાગ બીજો

- ૨૧ થી ૩૦ નો પરિચય અને લેખન ૪૯
- ૩૧ થી ૪૦ નો પરિચય અને લેખન ૫૦
- ૪૧ થી ૫૦ નો પરિચય અને લેખન ૫૨
- ૫૧ થી ૬૦ નો પરિચય અને લેખન ૫૩
- ૬૧ થી ૭૦ નો પરિચય અને લેખન ૫૪
- ૭૧ થી ૮૦ નો પરિચય અને લેખન ૫૫
- ૮૧ થી ૯૦ નો પરિચય અને લેખન ૫૬
- ૯૧ થી ૯૯ નો પરિચય અને લેખન ૫૭
- શતકનો પરિચય અને લેખન ૫૯
- સરવાળો – ૧ થી ૨૦ સુધી ૬૦
- સરવાળા – આગળ ગણીને ૬૧
- આકૃતિબંધ ૬૨
- અંદર-બહાર, પહોળું – સાંકડું ૬૩
- આકાર ઓળખીએ ૬૪
- લાંબું –ટૂંકું ૬૫
- સૌથી લાંબી – સૌથી ટૂંકી ૬૬
- ઊંચું – ઠીંગણું ૬૭
- સૌથી ઊંચું – સૌથી ઠીંગણું ૬૮
- ભારે – હલકું ૬૯
- દૂર – નજીક ૭૦
- ડાબો – જમણો ૭૧
- ઓછો સમય – વધુ સમય ૭૨
- શેના પછી શું ? ૭૩
- ચાલો, માપીએ ! ૭૪
- અઠવાડિયાના વાર ૭૫
- ચાલો ! માહિતી વાંચીને શું સમજાય છે ? તે જોઈએ. ૭૬

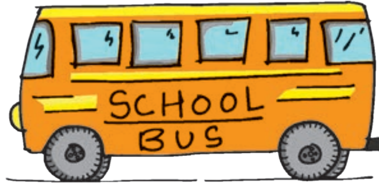

નાના ઘડિયાળ નીચેનું ☐ રંગ.

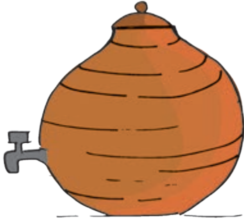
☐ ☐

મોટી ગાડી નીચેનું ☐ રંગ.

☐ ☐

નાના વાસણ નીચેનું ☐ રંગ.

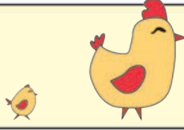
☐ ☐

મોટાં દડા નીચેનું ☐ રંગ.

☐ ☐

પાછળ આગળ

પડદા પાછળ છુપાયેલા બાળક નીચેનું ☐ રંગ.

આગળ આવેલાં હીંચકા નીચેનું ☐ રંગ.

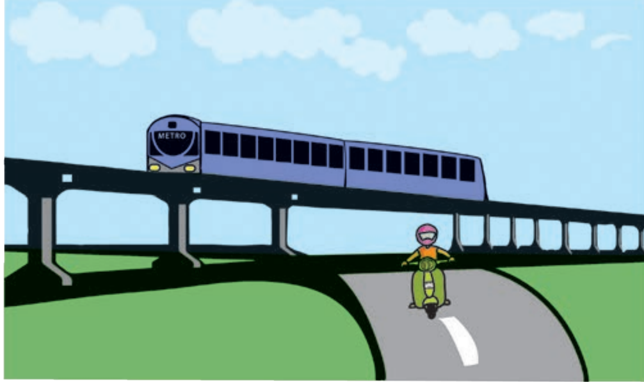

સ્ટમ્પની આગળ ઊભેલા બાળક નીચેનું ☐ રંગ.

ઉપર નીચે

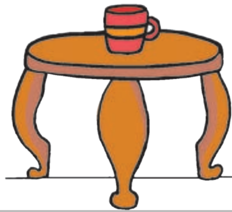
ઝાડ નીચે બેસેલા વાંદરા ફરતે ◯ કર.

પુલ નીચેના વાહનને ◯ કર.

દીવા નીચેની વસ્તુને ◯ કર.

પહેલાં   પછી

બાએ પહેલાં રોટલો થાબડ્યો. પછી શેક્યો.

રમાએ પહેલાં મોજા પહેર્યાં. પછી બૂટ પહેર્યાં.

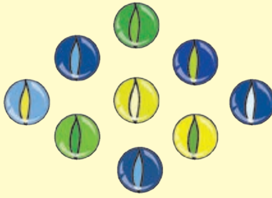

યશ પહેલાં હેલ્મેટ પહેરે. પછી સાયકલ ચલાવે.

એક-અનેક

એક વસ્તુની ફરતે ◯ કર.

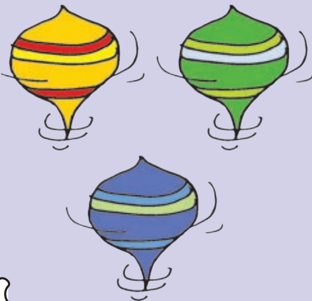

અનેક વસ્તુની ફરતે ◯ કર.

એક વસ્તુની ફરતે ◯ કર.

અનેક વસ્તુની ફરતે ◯ કર.

ફરક શોધ.

બંને ચિત્રોનું નિરીક્ષણ કર. તેમની વચ્ચેનો ફરક શોધી જણાવ.

૧ નો પરિચય અને લેખન

૧ એક

એક

 એક ચિત્ર દોર.

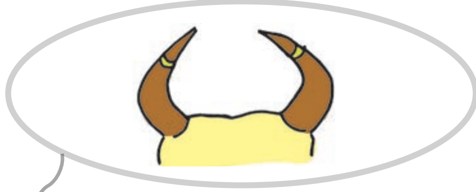
પોપટને ચાંચ એક
ચપટી વગાડ એક.

એક વાદળ દોર અને રંગ. એક તારો દોર અને રંગ.

૧	૧	૧	૧	૧	૧
૧					

૨ નો પરિચય અને લેખન

૨ એક અને એક બે

બે

સસલાને કાન બે
તાળી વગાડ બે.

બે ચિત્રો દોર.

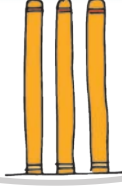
બે ◯ દોર.

બે ▭ દોર.

૨	૨	૨	૨	૨	૨
૨					

૩ નો પરિચય અને લેખન

૩

ત્રણ

બે અને એક ત્રણ

રિક્ષાને પૈડાં ત્રણ
ફૂદરડી ફરો ત્રણ.

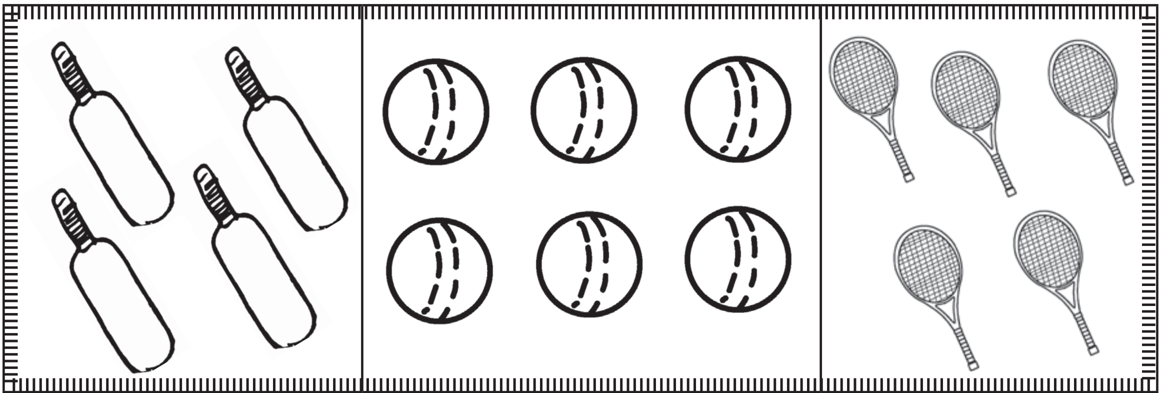

ત્રણ મણકા દોર.

ત્રણ રંગ.

ત્રણ રંગ.

ત્રણ રંગ.

૩	૩	૩	૩	૩	૩
૩					

૪ નો પરિચય અને લેખન

ત્રણને એક ચાર

૪

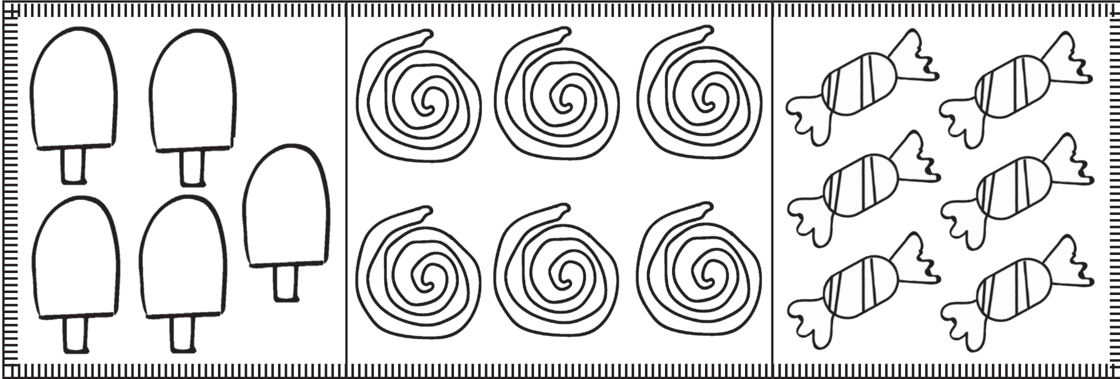
ચાર

ગાડીને પૈડાં ચાર
કૂદકાં મારો ચાર.

 ચાર મણકાં દોર.

ચાર રંગ. ચાર રંગ. ચાર રંગ.

૪	૪	૪	૪	૪	૪
૪					

પ નો પરિચય અને લેખન

પ

પાંચ

ચાર અને એક પાંચ

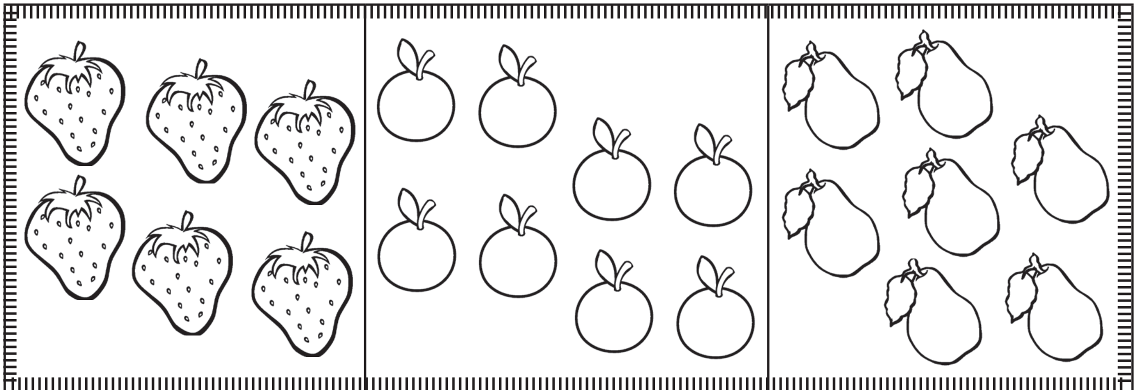

પ

પાંચ મણકાં દોર.

હાથના આંગળાં પાંચ
યશ કરે છે નાચ.

પાંચ રંગ. પાંચ રંગ. પાંચ રંગ.

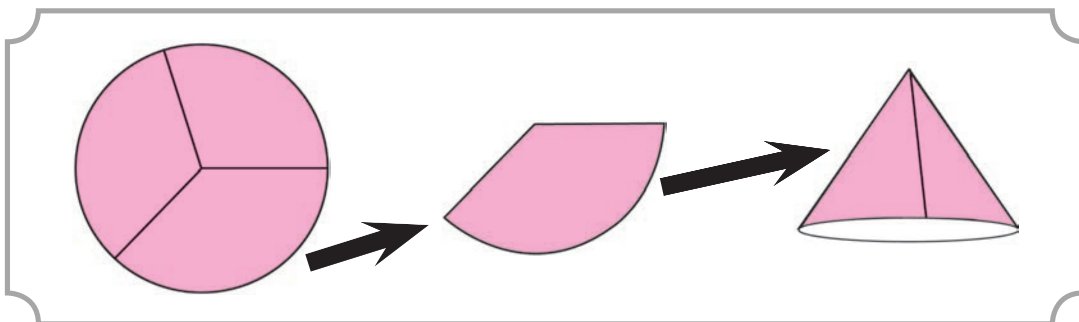
પ	પ	પ	પ	પ	પ
પ					

શિક્ષક સૂચના

સંખ્યાંનું ગીત અને આંગળાં પર ટોપીઓ

રંગીન કાગળની અંદાજે ૫ સેમી વ્યાસની ગોળ ચકતીઓ કાપી દરેકના ત્રણ ભાગ કરો. ચીકટપટ્ટી (સેલોટેપ) લગાડી દરેક ભાગમાંથી ટોપી બનાવો. ટોપીઓ બનાવવામાં બાળકોને પણ સહભાગી બનાવો. આંગળાંઓ પર ટોપી પહેરાવવાની તેમને મજા આવશે. તેઓ ટોપીઓની અદલ બદલ પણ કરી શકશે. એક થી દસ સંખ્યા ક્રમશઃ બોલતાં આવડે પછી જ વસ્તુઓ ગણવી શક્ય બને છે. ગીતથી એક થી દસ સંખ્યા ક્રમબદ્ધ બોલવાનો મહાવરો થશે.

એક બે ત્રણ, ચાર પાંચ છ, સાત આઠ નવ,
આંગળાં છે દસ.
ગણીએ ફરી ફરી દરેકને
આંગળાં છે બસ દસ.

સજાવીએ ટોપી, દરેકને માથે એક એક ટોપી
લાલ, પીળી, વાદળી કે જાંબલી અથવા સાવ સફેદ ભલી.

કહો જોઈએ ! ટોપીઓ કેટલી, જોઈશે આંગળાં દીઠ.
આંગળાં દીઠ, ટોપી લઈએ તો ટોપીઓ જોઈશે દસ.

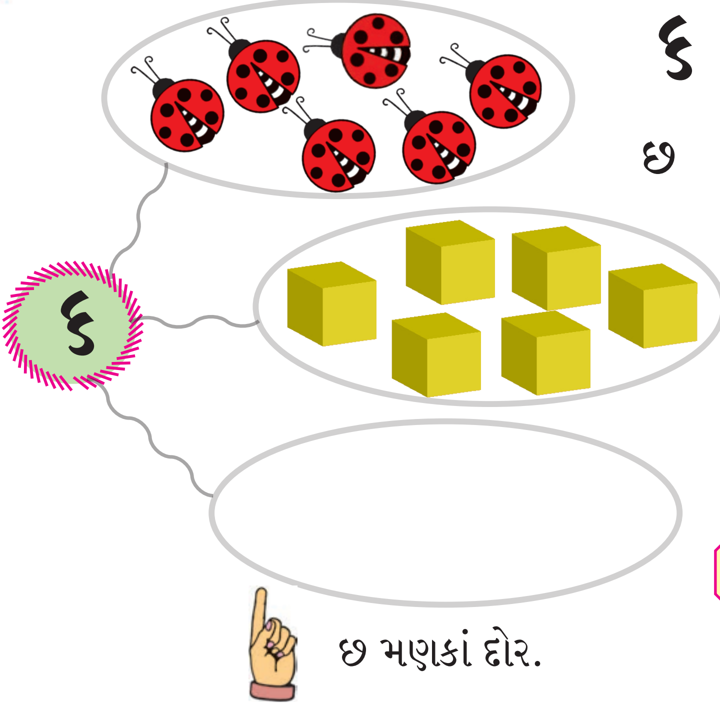

૬ નો પરિચય અને લેખન

૬ પાંચ અને એક છ.

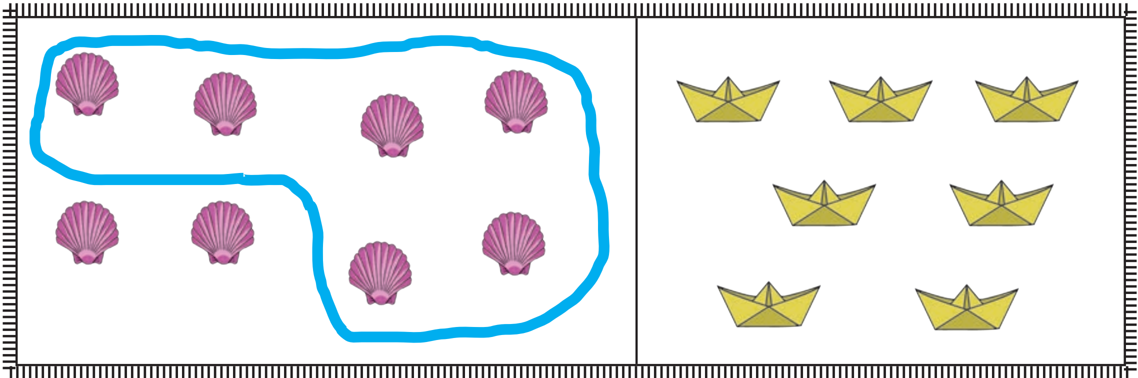
છ

વાંદાને પગ છ
કરી જો નિરીક્ષણ.

છ મણકાં દોર.

દોરી એવી રીતે મૂક કે તેના ઘેરામાં છ વસ્તુઓ આવે.

૬	૬	૬	૬	૬	૬
૬					

૭ નો પરિચય અને લેખન

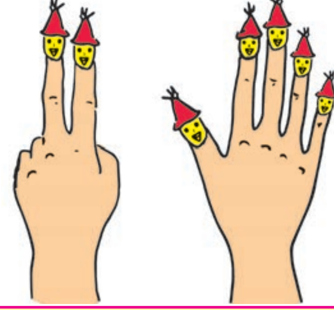

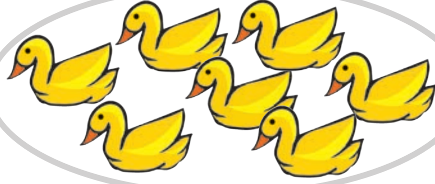
છ અને એક સાત.

૭

સાત

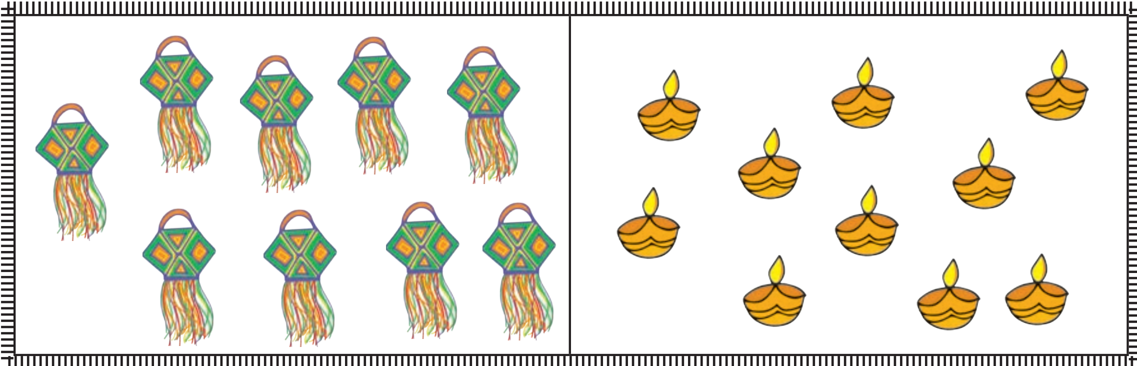
મેઘધનુષના રંગ સાત
બાળક કરે મીઠી વાત.

સાત મણકાં દોર.

દોરી એવી રીતે ગોઠવ કે તેના ઘેરામાં સાત વસ્તુઓ આવે.

૭	૭	૭	૭	૭	૭
૭					

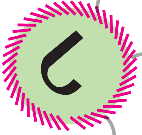

૮ નો પરિચય અને લેખન

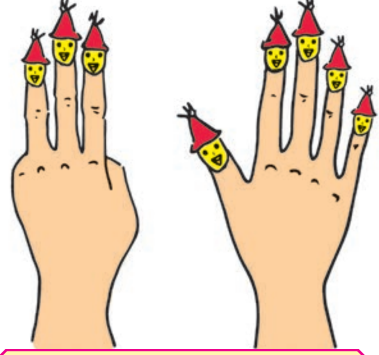

૮

આઠ

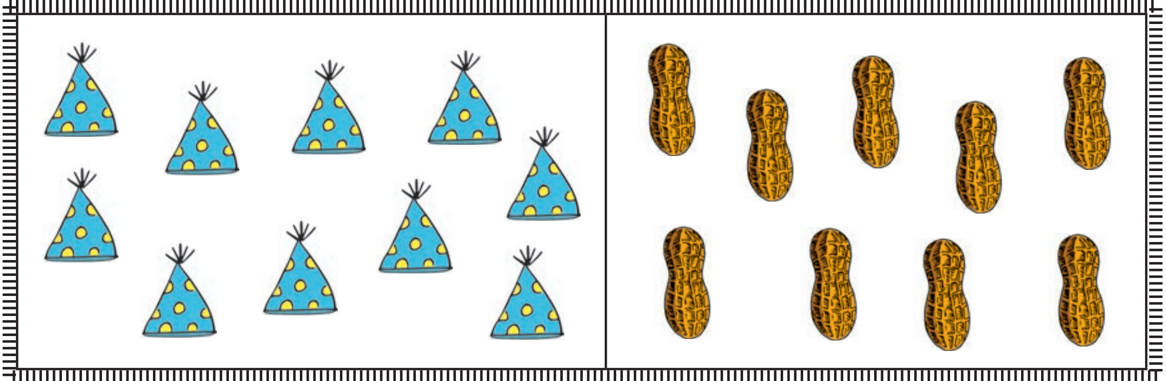
સાત અને એક આઠ.

છત્રીમાં સળીયા આઠ
વરસાદની જોઈએ વાટ.

 આઠ મણકાં દોર.

 દોરી એવી રીતે ગોઠવ કે તેના ઘેરામાં આઠ વસ્તુઓ આવે.

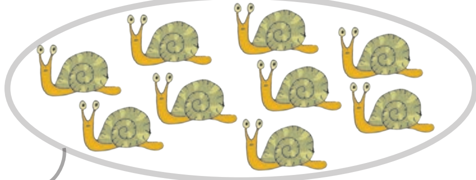

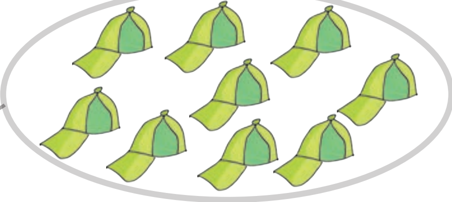
૮	૮	૮	૮	૮	૮
૮					

૯ નો પરિચય અને લેખન

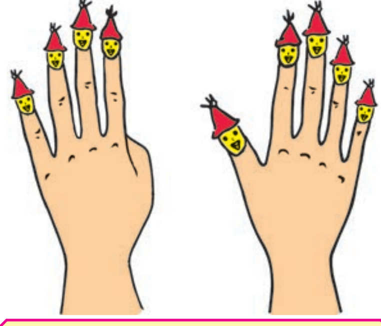

૯ આઠ અને એક નવ.

નવ

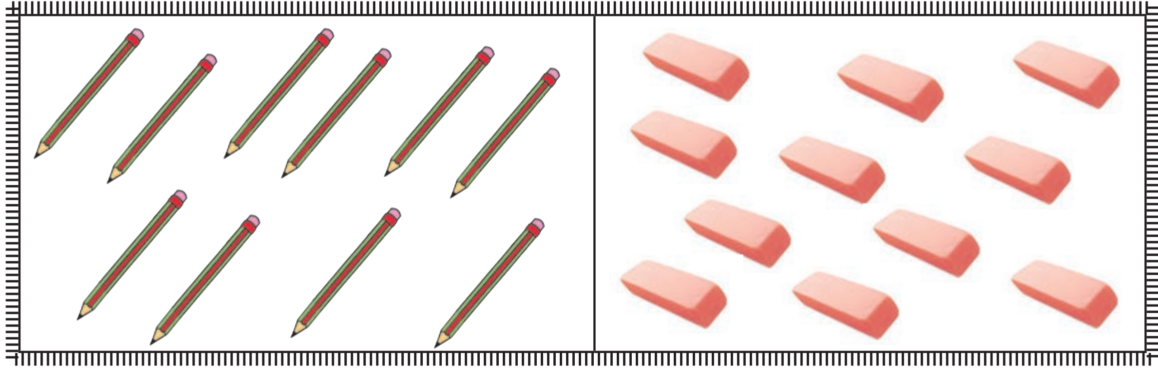
ઘડિયાળમાં વાગ્યા નવ
જમવા બેસીએ સૌ.

નવ મણકાં દોર.

દોરી એવી રીતે ગોઠવ કે તેનાં ઘેરામાં નવ વસ્તુઓ આવે.

૯	૯	૯	૯	૯	૯
૯					

એક થી નવનો અભ્યાસ

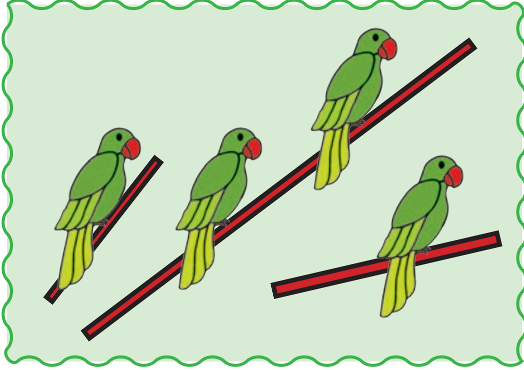
૧, ૨, ૩, ૪, ૫, ૬, ૭, ૮, ૯ આ ચિહ્નોને અંક કહે છે.
અંક લખીને મહાવરો કર.

૧									
૨									
૩									
૪									
૫									
૬									
૭									
૮									
૯									

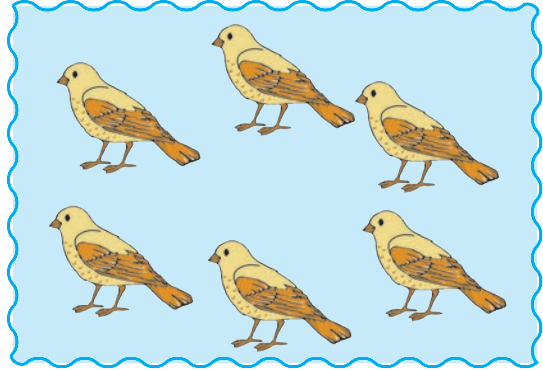
ક્રમવાર સંખ્યાં તોરણ
ખાલી જગ્યામાં યોગ્ય સંખ્યા લખો.

		૩				૭		

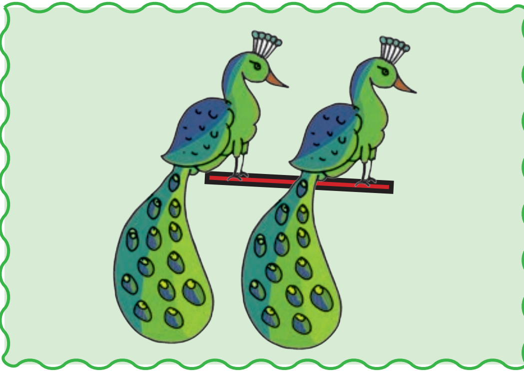
ગણ અને તે સંખ્યા ફરતે ◯ કર.

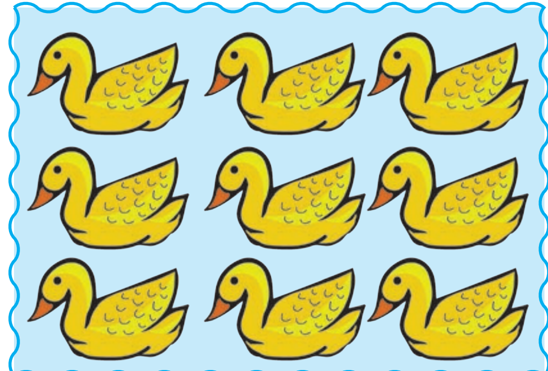
૪ ૭ ૩ ૫

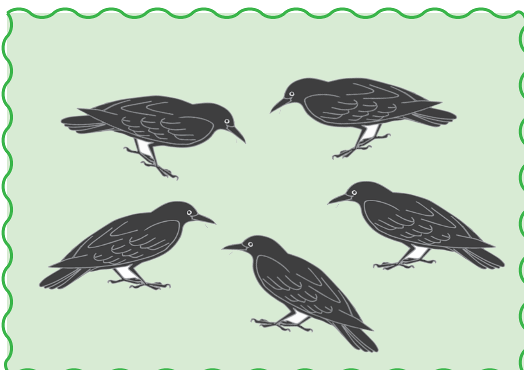
૩ ૭ ૬ ૮

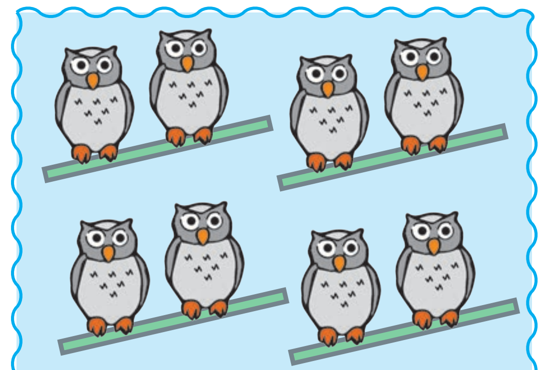
૪ ૨ ૩ ૫

૮ ૭ ૯ ૬

૨ ૫ ૪ ૩

૭ ૮ ૯ ૬

ગણ અને લખ.

પક્ષીને પાંખો કેટલી ? ◯

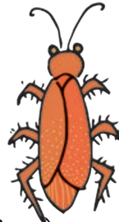
ઈન્દ્ર ધનુષ્યમાં રંગ કેટલાં ? ◯

રિક્ષાને પૈડાં કેટલાં ? ◯

પાટીને ખૂણા કેટલાં ? ◯

વાંદાને પગ કેટલાં ? ◯

બારમાસીના ફૂલની પાંખડીઓ કેટલી ? ◯

ઑક્ટોપસને પગ કેટલાં ? ◯

કપને કાન કેટલાં ? ◯

● ગણીને લખ.

ચિત્ર	સંખ્યા	
	અંકમાં	અક્ષરમાં
●	૧	એક
●●		બે
●●●		ત્રણ
●●●●		ચાર
●●●●●		પાંચ

ચિત્ર	સંખ્યા	
	અંકમાં	અક્ષરમાં
●●●●●●		છ
●●●●●●●		સાત
●●●●●●●●		આઠ
●●●●●●●●●		નવ

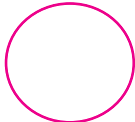
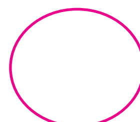
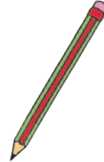
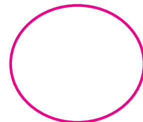
ચિત્ર ધ્યાનથી જો.

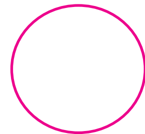
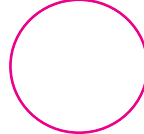
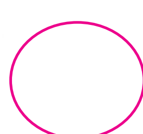

વસ્તુઓ ગણીને તે સંખ્યા ગોળમાં લખ.

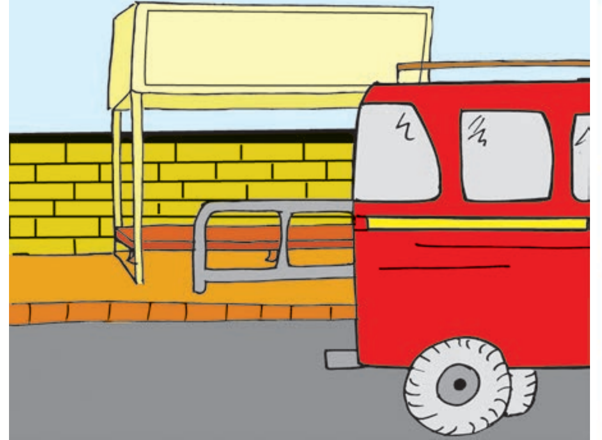

શૂન્યનો પરિચય અને લેખન

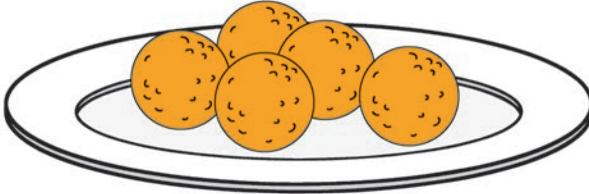
શૂન્ય 0 આમ લખાય છે.

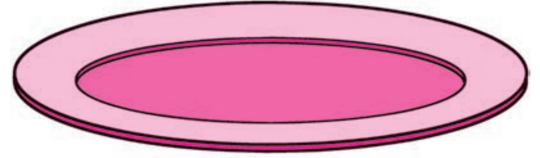
બસ માટે ☐ પ્રવાસી થોભ્યાં છે.

☐ પ્રવાસી બસમાંથી ઉતરી ગયા.
બાકી રહ્યાં શૂન્ય પ્રવાસી.

સફેદ રકાબીમાં ☐ લાડુ છે.

ગુલાબી રકાબીમાં લાડુ નથી.
એટલે કે તેમાં ☐ લાડુ છે.

શિક્ષક સૂચના

એક પતરાનો ડબ્બો લો. તેમાં કાંકરા, મણકાં નાખો. ડબ્બો હલાવો. ડબ્બામાંથી આવતો અવાજ બાળકોને સાંભળવા દો. હવે ડબ્બામાંથી કાંકરા, મણકાં કાઢી લો. ફરી ડબ્બો હલાવો. ડબ્બામાંથી અવાજ આવ્યો કે નહીં, તે બાળકોને પૂછો. શૂન્ય એટલે કંઈ નહીં તે તેમનાં ધ્યાનમાં લાવી આપો.

શૂન્ય એટલે કંઈ નહીં.

પતંગિયા ગણીએ !

યશની ગણતરી બરાબર છે કે ?

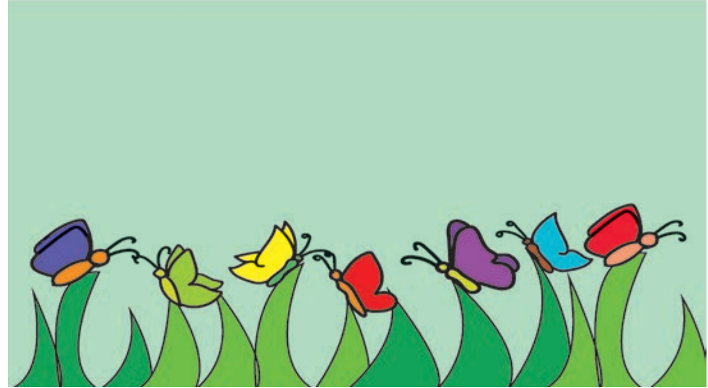

રમાની ગણતરી બરાબર છે કે ?

તેમને ગણવામાં મદદ કરવા,
જાદુગર કલકલિયા પક્ષી આવ્યાં.
તેણે પતંગિયાઓને કહ્યું,
એક લાઈનમાં બેસવાનું.

હવે ગણતરી સહેલી થઈને ?
કેટલાં પતંગિયા છે ?

મેદાન પર રમતાં બાળકો ગણવા કરતાં તે બાળકો જ્યારે એક હરોળમાં ઊભા હોય ત્યારે, ગણવા સહેલાં પડે છે કે ?

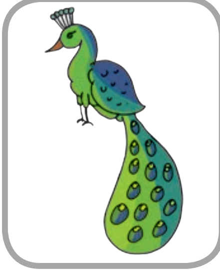

ઉપરના મુદ્દા પર ચર્ચા કરાવો.

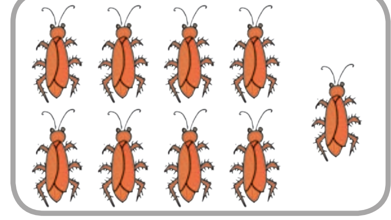
૧ થી ૯ અંક નીચે પ્રમાણે લખાય છે.

૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯

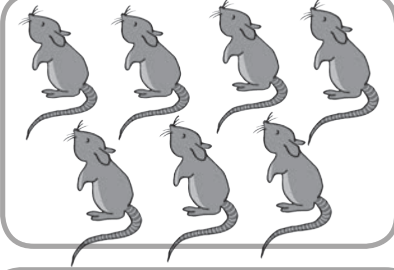

યશે અંક અને ચિત્રોની જોડીઓ બનાવી છે બાકીની જોડીઓ તું બનાવ.

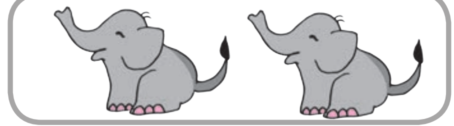

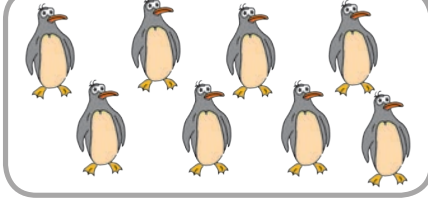

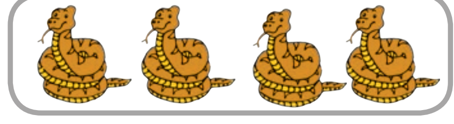
૨
૪
૧
૮
૩
૯
૫
૭
૬

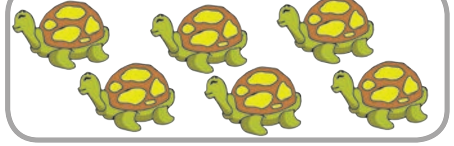

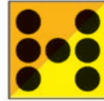
રમાને ૧ થી ૯ ક્રમથી જોડવામાં મદદ કર.

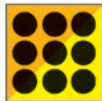
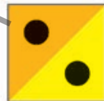
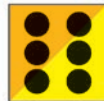

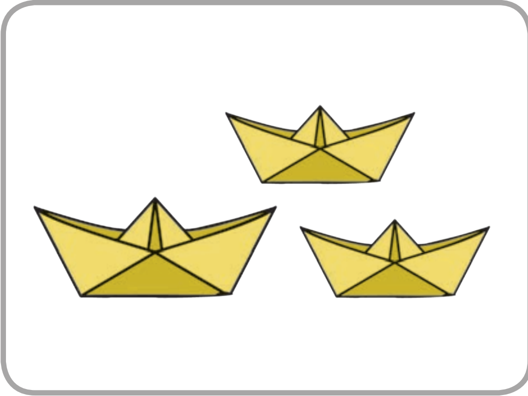
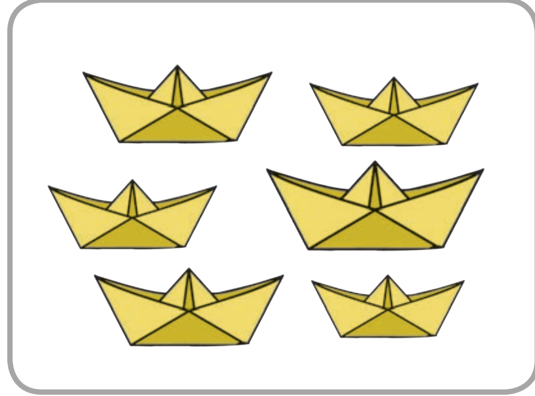
થોડી ગંમત...

તારૂ નામ અંગ્રેજીમાં લખ. તેમાં કેટલાં અક્ષર છે ?
તમારાં મિત્રોના નામમાં કેટલાં અક્ષર છે ? સૌથી વધુ અક્ષરો કોના નામમાં છે ?
પાંચ અક્ષરવાળા નામ ક્યા ?

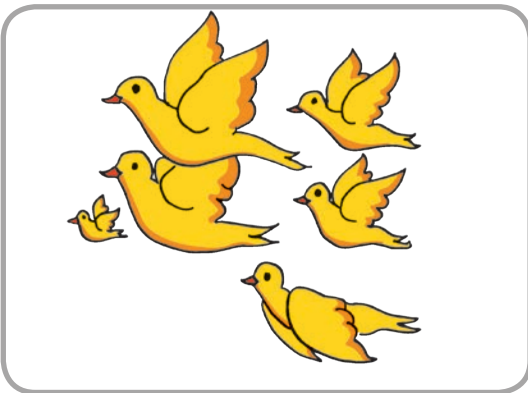
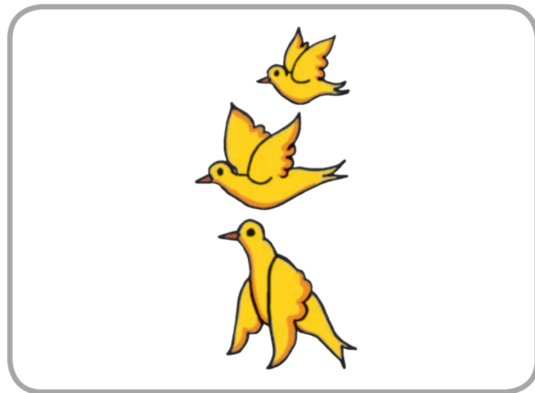
ઓછાં વધુ

વધારે બાળકો નીચેનું ☐ રંગ.

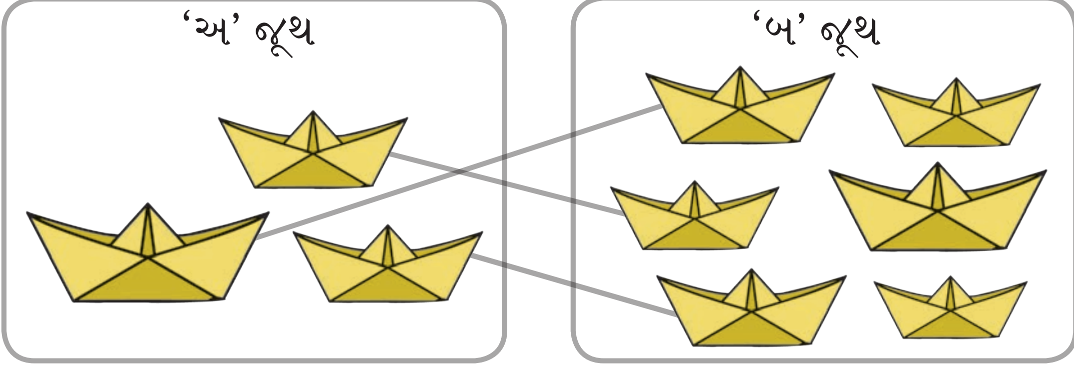
ઓછી હોડીઓ નીચેનું ☐ રંગ.

વધારે પક્ષીઓ નીચેનું ☐ રંગ.

એક-એક સંગતતા

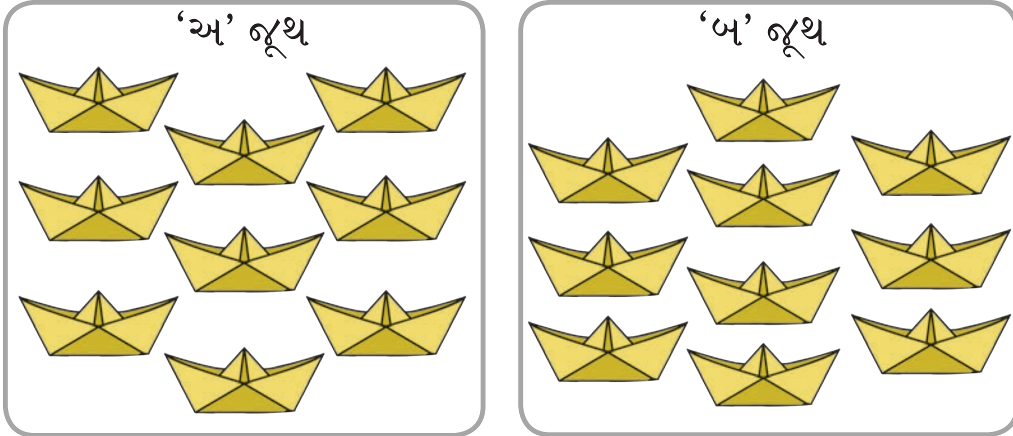
હોડીઓની એક-એક સંગતતા દર્શાવીએ.

લીટી દોરીને એક-એક સંગતતા બતાવ્યા પછી 'અ' જૂથમાંની હોડીઓ પૂરી થઈ ગઈ અને 'બ' જૂથમાં હોડીઓ વધી. 'બ' જૂથમાં વધુ હોડીઓ છે.

એક-એક સંગતતાથી ઓછાં-વધુ નક્કી કરી શકાય છે.

'અ' અને 'બ' જૂથમાંની હોડીઓની એક-એક સંગતતાથી ઓછાં-વધુ નક્કી કરી શકાય છે.

કયા જૂથમાંની હોડીઓ પૂરી થઈ ગઈ ?
જે જૂથમાં હોડીઓ ઓછી હોય તેના નીચેનું ચોકઠું રંગ.

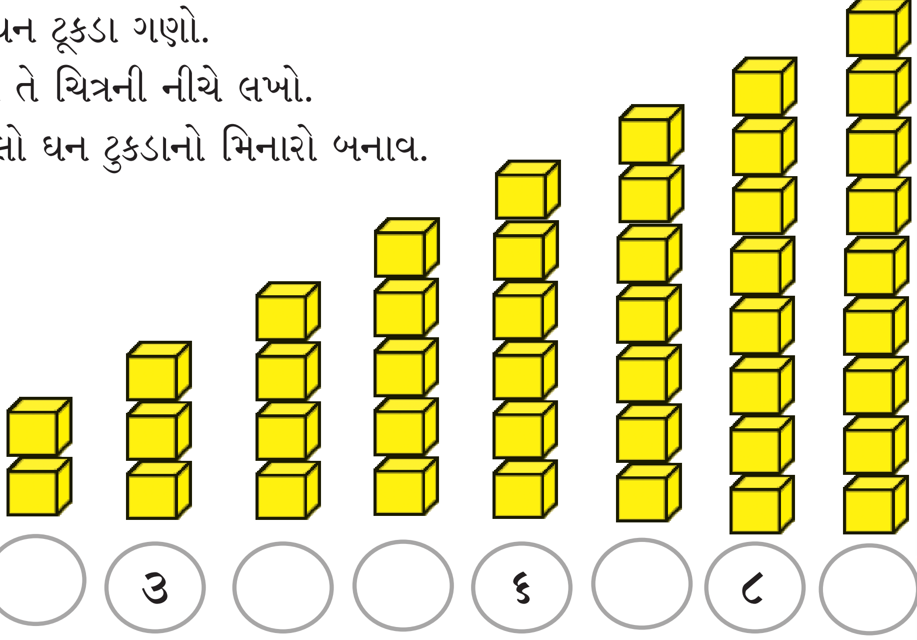
સમજી લઈએ.

વધુ હોડીઓ હોય ત્યારે લીટી દોરી એક-એક સંગતતા બતાવવાથી ઓછી હોડી છે કે, વધુ હોડી છે, તે ઓળખવાનું સહેલું બને છે.

ચઢતો-ઊતરતો ક્રમ

રમા સાથે ઘન ટૂકડા ગણો.
તેની સંખ્યા તે ચિત્રની નીચે લખો.
સંખ્યા જેટલો ઘન ટુકડાનો મિનારો બનાવ.

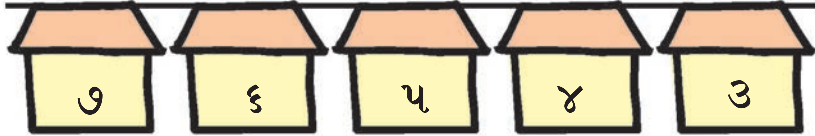

૧		૩			૬		૮	

આપણે ૧ થી ૯ આ સંખ્યાઓ ચઢતા ક્રમમાં શીખ્યા.
તે જ સંખ્યા ઊલ્ટા ક્રમમાં એટલે કે ઊતરતા ક્રમે લખી શકાશે.

ઊતરતા ક્રમે લખેલી સંખ્યા જુઓ.

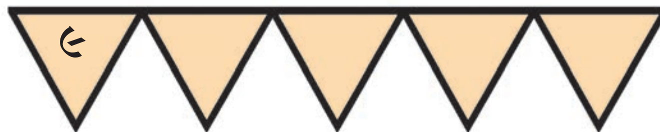

ચઢતા ક્રમે સંખ્યા લખ.

ઊતરતાં ક્રમે સંખ્યા લખ.

આ મારો ઘન.

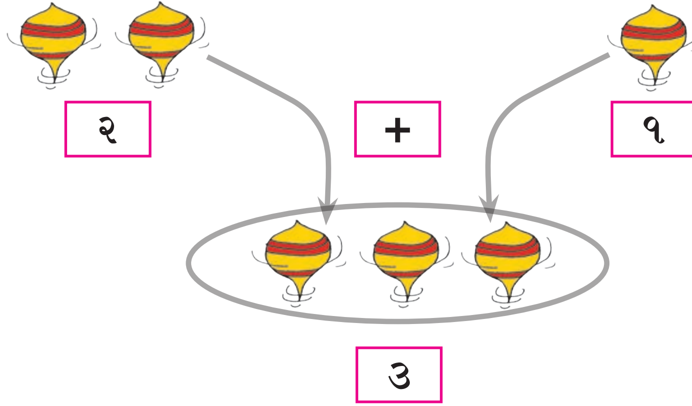
આ મારો.

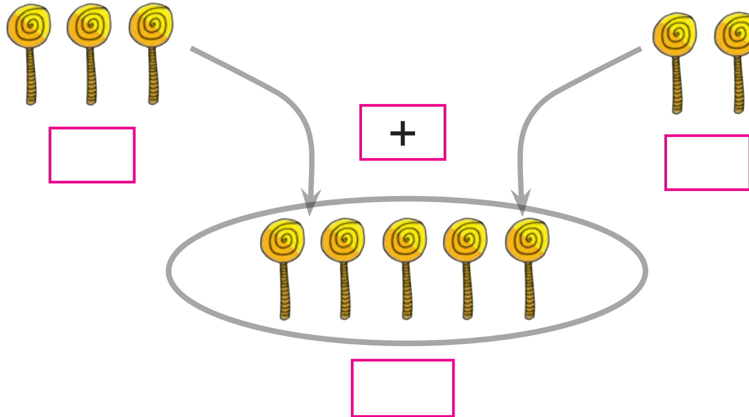
રમા પાસે ૧ ઘન છે.

યશ પાસે ૧ ઘન છે.

બન્નેના મળીને ૨ ઘન થયાં.

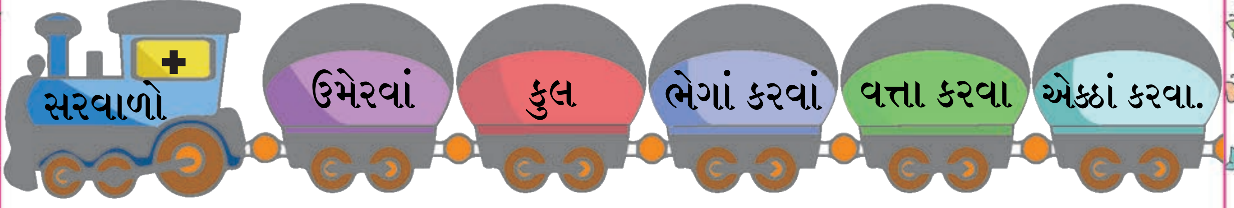
બે સંખ્યા મેળવવી એટલે કે તેનો સરવાળો કરવા માટે '+' આ ચિહ્ન વપરાય છે તે 'વત્તાં' એમ વંચાય છે. '=' આ ચિહ્ન બરાબરી દર્શાવે છે તેનું વાંચન 'બરાબર' એમ કરાય છે.

સરવાળાની ગાડી જુઓ.

સરવાળો દર્શાવવા માટે હજી શબ્દો મળે છે કે ? દા.ત. જમા કરવા, વધારવા,........

....

સંખ્યા જેટલાં મણકાં દોર અને સરવાળો કર.

૩	+	૨

ચિત્રો ગણ અને સરવાળો કર.

૩	+	૫	=	
ત્રણ	વત્તા	પાંચ	બરાબર	આઠ

૪	+	૩	=	

૫	+	૪	=	

૪	+	૪	=	

શૂન્ય ઉમેરવું

સરવાળો કરી સંખ્યા લખ અને તેટલાં ચિત્ર દોર.

૨ + ૦ = ૨

૩ + ૦ = ☐

૧ + ૦ = ☐

૫ + ☐ = ☐

ચાલ, સરવાળાનો અભ્યાસ કરીએ.

૪ + ૧ = ☐

૩ + ૫ = ☐

૬
+ ૨
☐

૭
+ ૦
☐

૫ + ☐ = ૭

૮ + ☐ = ૯

૨ + ☐ = ૫

☐ + ☐ = ૮

વાંચો અને ઉકેલો.

- સલીલ પાસે ૬ ચૉક છે. હમીદે તેને હજી ૩ ચૉક આપ્યા. તો સલીલ પાસે હવે કુલ કેટલાં ચૉક થયાં?

	૬	સલીલના ચૉક
+	૩	હમીદના ચૉક
	૯	કુલ ચૉક

- કેતન પાસે ૪ બદામ અને નેહા પાસે ૪ બદામ છે. તો બન્નેની મળીને કુલ કેટલી બદામ થશે ?

	૪	કેતનની બદામ
+	૪	નેહાની બદામ
		કુલ બદામ

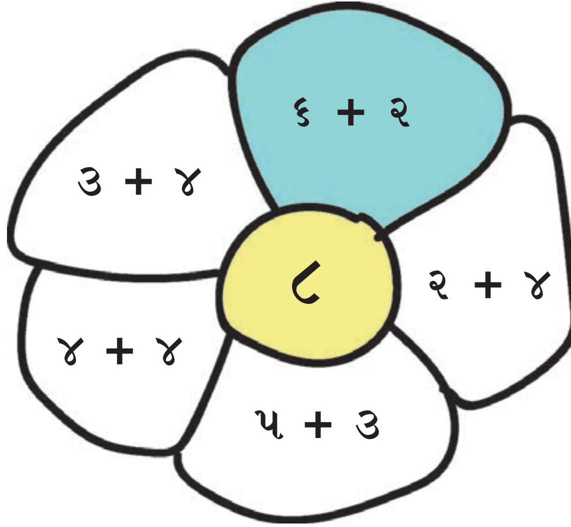
- જૉસેફ પાસે ૭ ફૂલો છે અને એન્જલ પાસે ૨ ફૂલો છે. તો બન્નેના ભેગા મળીને કુલ કેટલી ફૂલો થશે ?

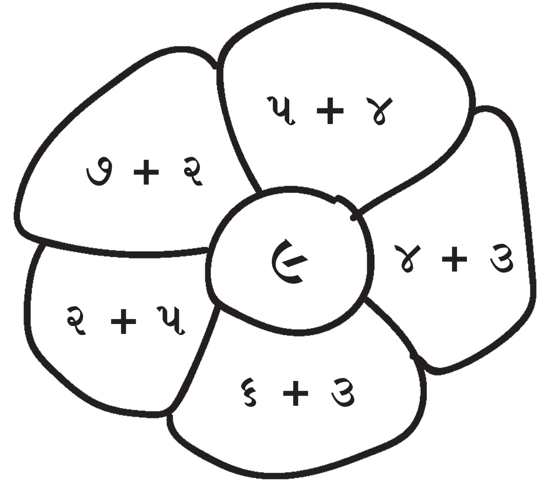
	જૉસેફ પાસેના ફૂલો
	ઍન્જલ પાસેના ફૂલો
	કુલ ફૂલો

- જીયા પાસે ૫ મોતી છે અને પરમીત પાસે ૩ મોતી છે. તો બન્નેના મળીને કેટલાં મોતી છે ?

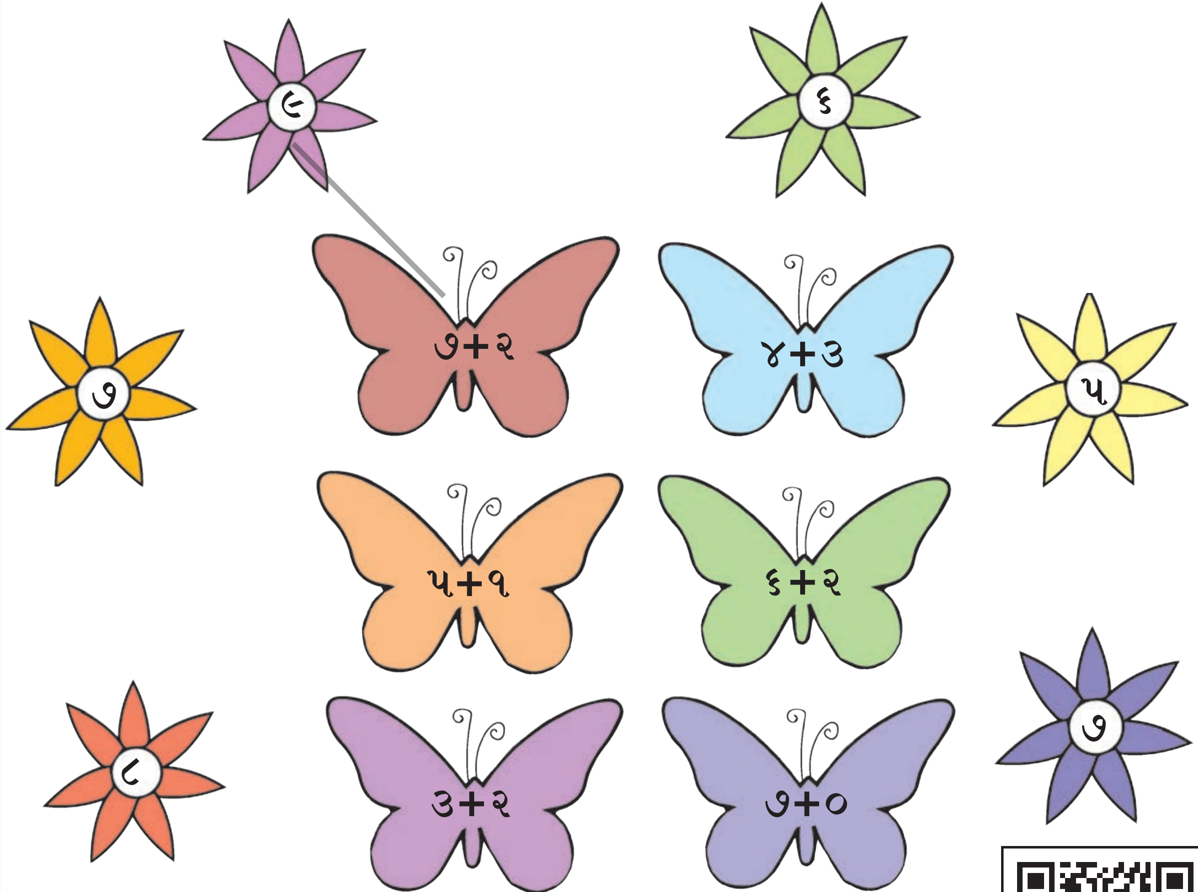
	જીયા પાસેના મોતી
	પરમીત પાસેના મોતી
	કુલ મોતી

વચ્ચેના ગોળમાંની સંખ્યા જેટલો ઉત્તર આવે તે પાંખડીઓ રંગ.

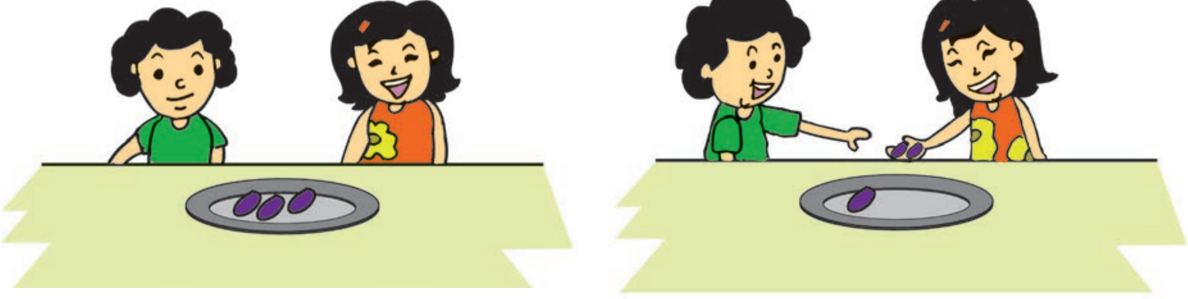

પંગતિયા પરની સંખ્યાનો સરવાળો કરીને તેને યોગ્ય ફૂલ સાથે જોડ.

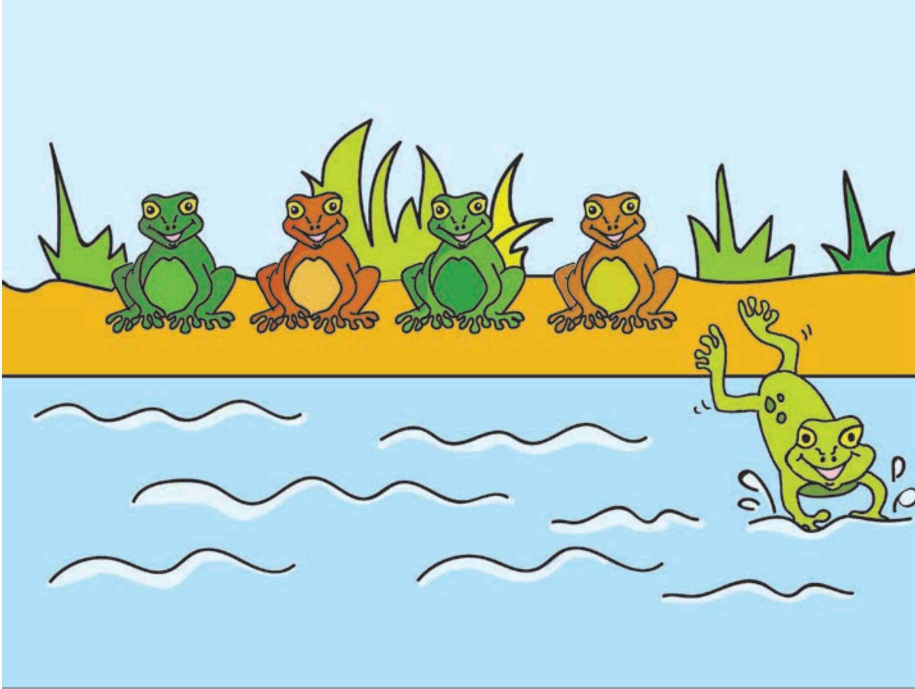

ચાલો, બાદબાકી શીખીએ.

યશ પાસે ૩ જાંબુ હતાં. ૨ જાંબુ તેણે રમાને આપ્યાં.
હવે તેના પાસે કેટલાં જાંબુ રહ્યાં ?

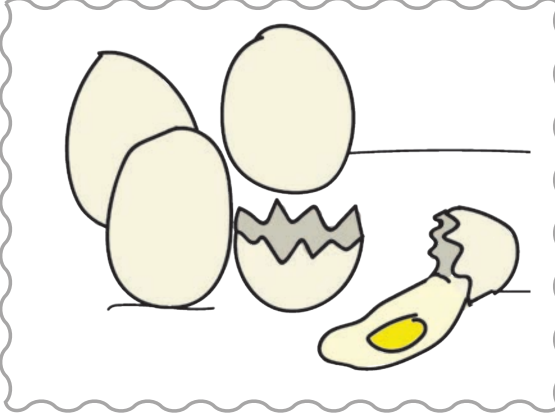
૩ − ૨ = ૧

આ ચિત્ર જોયું કે ?
નદી કાંઠે પાંચ દેડકા બેઠાં હતા. એક દેડકાએ પાણીમાં કૂદકો માર્યો.
હવે કાંઠા પર કેટલા દેડકા રહ્યાં તે ગણ.

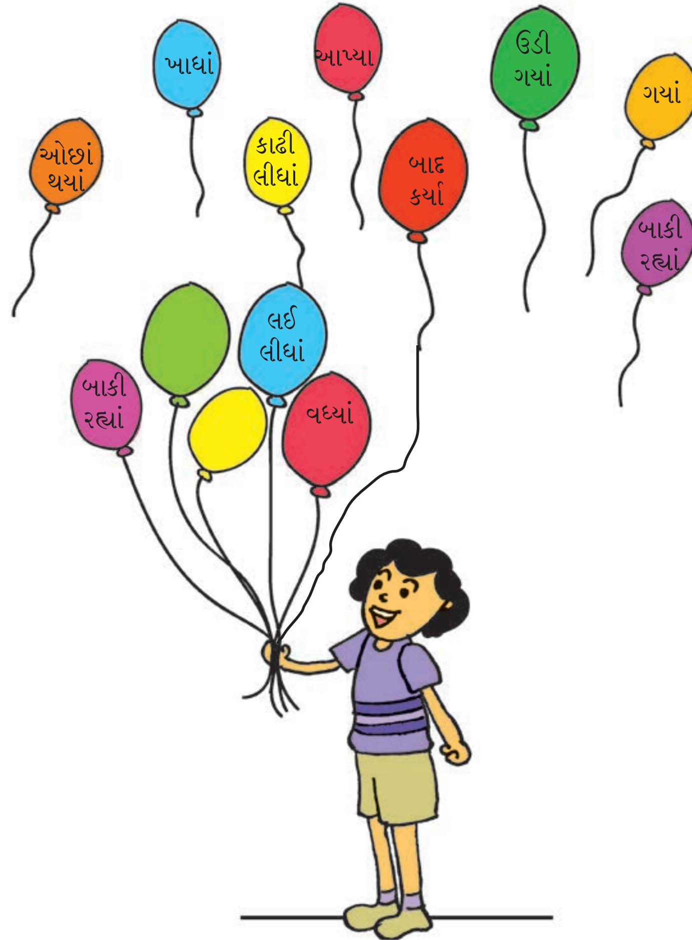
૫ − ૧ = ☐

	૫
−	૧

આ આપણાં મિત્રોએ કાઢેલાં ચિત્રો છે. તેની વાર્તા તું કહે. તું પણ આવા ચિત્ર દોરીને તારાં મિત્રોને વાર્તા તૈયાર કરવા કહીશ ને ?

એક સંખ્યામાંથી બીજી સંખ્યા ઓછી કરવી. એટલે બાદબાકી કરવી. તે માટે '–' આ ચિહ્ન વપરાય છે તે 'ઓછાં' એમ વંચાય છે.

ચિત્ર જો અને ચોકઠાં ભર.

૩	–	૧	=	
૪	–	૨	=	
૫	–	૨	=	
	–		=	

વાર્તા પેંડાની

બાએ ડબ્બામાં ૬ પેંડા રાખ્યા હતાં. બા બજારમાં શાકભાજી લેવા ગઈ. રમા શાળાએથી ઘરે આવી. તેણે ડબ્બો ખોલીને જોયું. ડબ્બામાં તેને ૬ પેંડા દેખાયા. રમાના મોંમાં પાણી આવી ગયું. તેણે તેમાંથી ર પેંડા ખાધા. બાએ ઘરે આવીને ડબ્બો ખોલ્યો. તો તેમાં ૪ પેંડા હતા.

બા : રમા, તે ર પેંડા ખાધા કે ?

રમા : બા મેં ૧ પેંડો ખાધો.

બા : રમા, તુ સાચું બોલે છે ને ?

રમા : બા, મને પેંડા બહુ ભાવે છે. એટલે મેં હજી એક પેંડો ખાધો.

બા : શાબાશ ! તું સાચું બોલી. આ લે, હજી ૧ પેંડો. ૧ પેંડો તારા બાપુજીને આપ. એક પેંડો દાદીને આપ અને એક પેંડો હું ખાઉં છું.

વાર્તા ગમી કે ? હવે કે' જોઈએ...

૧) બાએ ડબ્બામાં કેટલાં પેંડા રાખ્યા હતાં ? ☐

૨) રમાએ કેટલાં પેંડા ખાધાં ? ☐

૩) બાએ રમાને સાચું બોલવાની બક્ષીસ રૂપે કેટલાં પેંડા આપ્યા ? ☐

૪) રમાએ દાદી અને બાપુજીને મળીને કુલ કેટલાં પેંડા આપ્યાં? ☐

૫) બા એ પોતે કેટલા પેંડા લીધાં ? ☐

૬) છેવટે ડબ્બામાં કેટલાં પેંડાં બાકી રહ્યાં ? ☐

ખાલી ચોકઠામાં યોગ્ય સંખ્યાં લખ.

૫ - ૩ = ☐

૨ - ૧ = ☐

  ૮
- ૨
―――
 ☐

  ૯
- ૫
―――
 ☐

૬ - ☐ = ૧

૭ - ૩ = ☐

૯ - ☐ = ૯

☐ - ☐ = ૮

વાંચો અને ઉકેલો.

- નગમા પાસે ૫ બોર હતા. તેણે ૩ બોર સલમાને આપ્યા. હવે નગમા પાસે કેટલા બોર સિલ્લક રહ્યા ?

	૫	નગમા પાસેના બોર
−	૩	સલમાને આપેલાં બોર
	☐	સિલ્લક બોર

- ટોપલીમાં ૯ સીતાફળ હતા. દાદાએ તેમાંથી ૬ સીતાફળ મિત્રોને ખાવા આપ્યાં તો ટોપલીમાં કેટલાં સીતાફળ સિલ્લક રહ્યાં ?

	૯	ટોપલીમાંના સીતાફળ
−	☐	મિત્રોને આપેલાં સીતાફળ
		સિલ્લક સીતાફળ

- સમિરા પાસે ૩ પેન્સિલ હતી. સમીરાએ ૧ પેન્સિલ તેની સખીને આપી. તો સમીરા પાસે કેટલી પેન્સિલ વધી ?

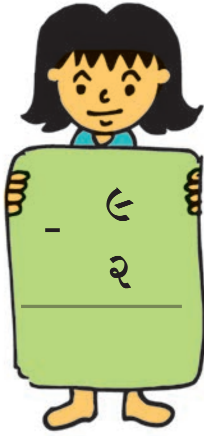
	☐	સમીરા પાસેની પેન્સિલ
	☐	સખીને આપેલી પેન્સિલ
	☐	વધેલી પેન્સિલ

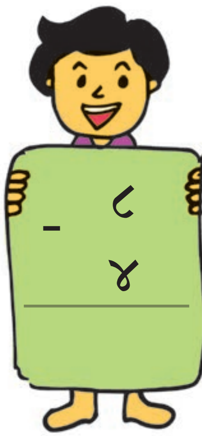
- ડબામાં ૪ લાડુ હતાં. તેમાંથી ૧ લાડુ બલબીરે ખાધો. તો હવે ડબ્બામાં કેટલાં લાડુ બાકી રહ્યાં ?

	☐	ડબામાંના લાડુ
	☐	બલબીરે ખાધેલાં લાડુ
	☐	ડબ્બામાં બાકી રહેલાં લાડુ

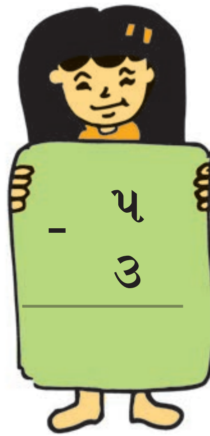
આપણા મિત્રોની પાટી પરની બાદબાકી કર.

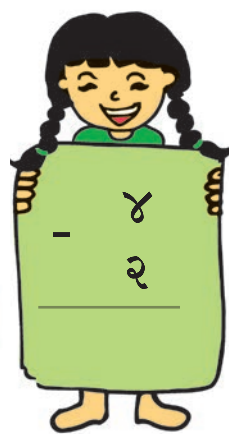

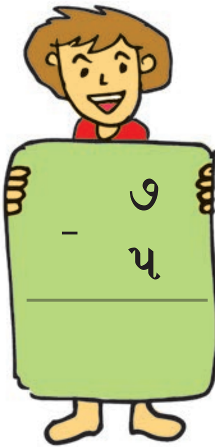

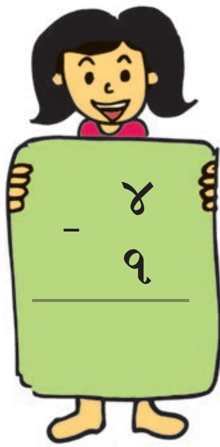

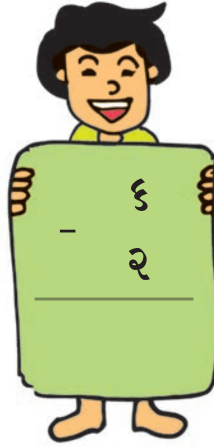

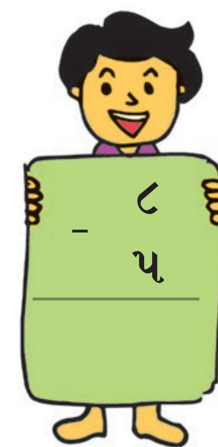

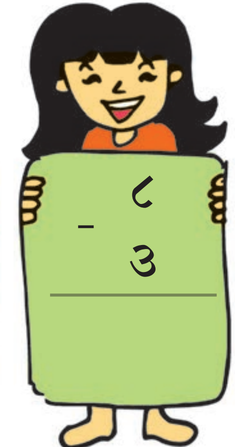

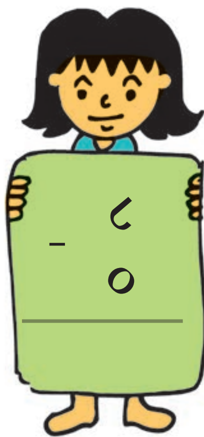

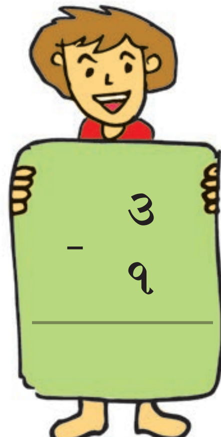

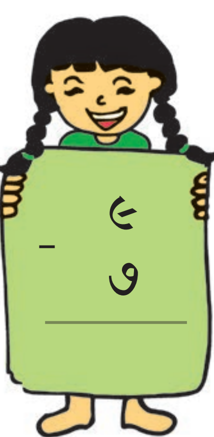

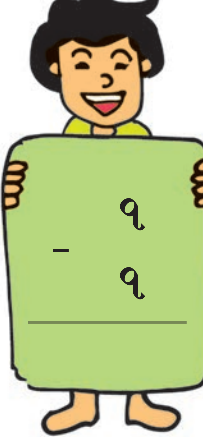

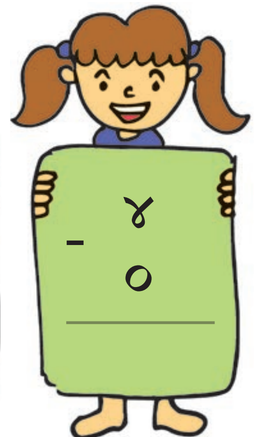

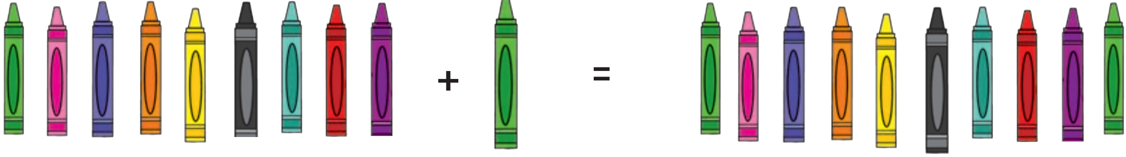

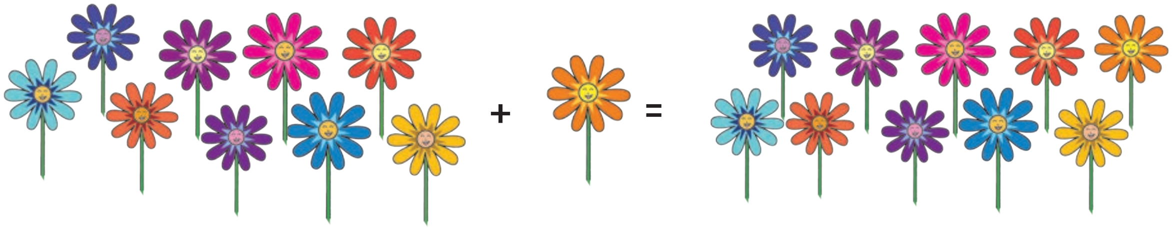

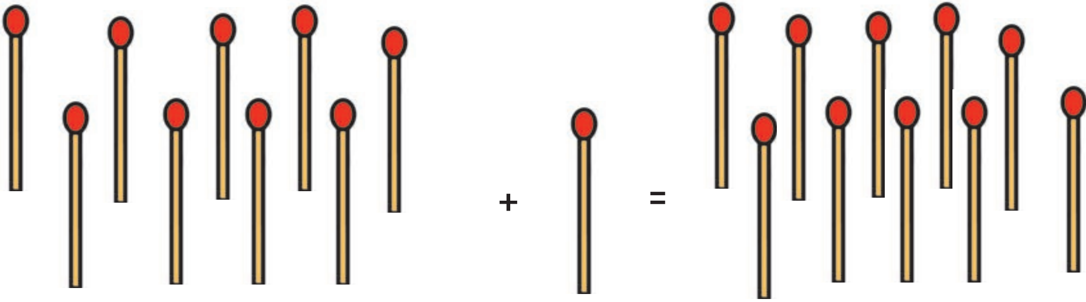

૧૦ નો પરિચય અને લેખન

નવ અને એક દસ

એક થી નવ, દરેક માટે અંક નવો,
લંબ વર્તુળ શૂન્ય માટે.
હવે ન જોઇએ ચિહ્નો નવા,
બાકીની બધી સંખ્યા માટે આ જ ચિહ્નો
દસ નથી માટે ચિહ્ન નવું,તો દસ કેમ લખાય, તે જાણ.
દસ આમ લખાય જો ૧૦ !

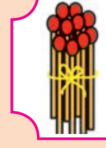

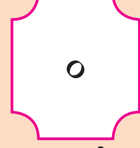
૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦

દશક સમજી લઈએ !

એકેક મળીને દસ થયાં, તેનો ગઠ્ઠો બાંધી લો.
લઈને ગઠ્ઠાને પછી ડાબી બાજુ મૂકી દો.
યાદ રાખો આ ગઠ્ઠાનું નામ છે દશક.
છુટ્ટાં એકેક હતાં ત્યારે તે હતાં એકમ.
દશકનું ઘર છે ડાબી બાજુ.
એકમનું ઘર ખાલી. ખાલી ઘર તે શૂન્યનું ઘર.

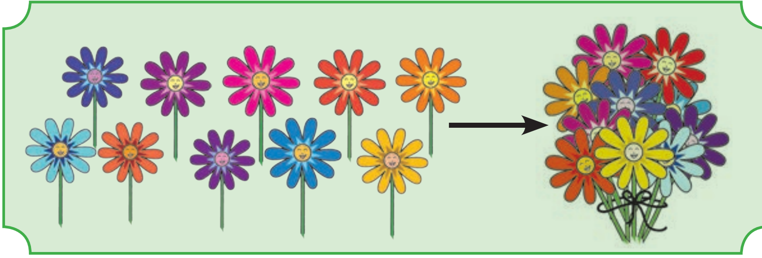

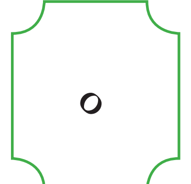

૧ દશક શૂન્ય એકમ

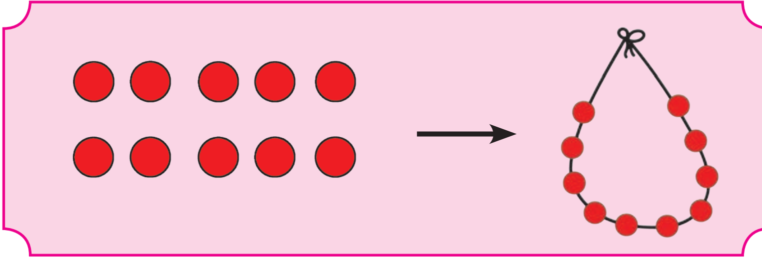
સમજી લઈએ...

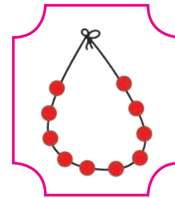

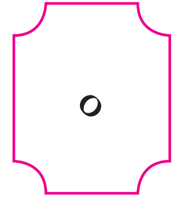

૧ દશક શૂન્ય એકમ

૧ દશક શૂન્ય એકમ

અહીં ડાબી બાજુના દસના ગઠ્ઠાને 'દશક' કહે છે.
દશક એટલે એકત્રિત ૧૦.
એકમ સિલ્લક નથી માટે તેના ઘરમાં ૦ લખ્યું.
દસમાં ૧ દશક અને ૦ એકમ હોય છે.
એટલે દસ - આ સંખ્યા **૧૦** એમ લખાય છે.

દશક	એકમ
૧	૦

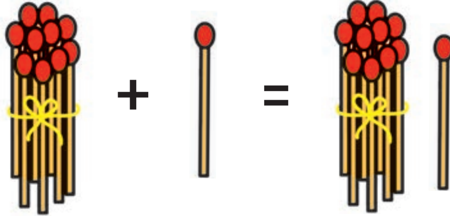
શિક્ષક સૂચના ગઠ્ઠાને બદલે ૧૦ ઘનનો એક મિનારો કરી શકાય અથવા ૧૦ મણકાંની માળા કરી શકાય આમ દશકની સંકલ્પના સ્પષ્ટ થશે.

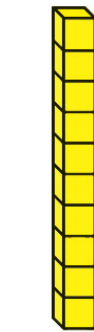

૧૧ થી ૨૦ નો પરિચય અને લેખન

દસ અને એક થાય અગિયાર

૧૧

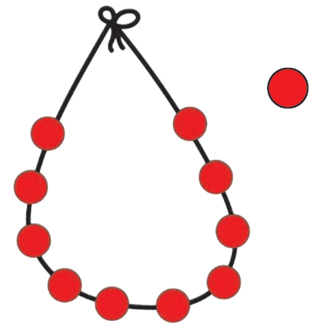
અગિયાર

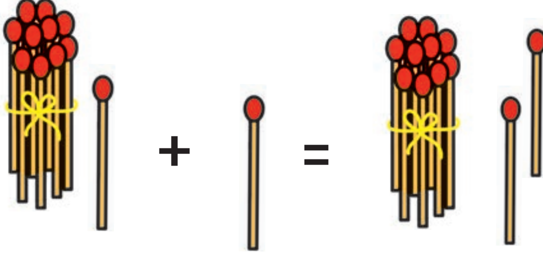
એક દશક એક એકમ

૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧

અગિયાર અને એક થાય બાર

૧૨

બાર

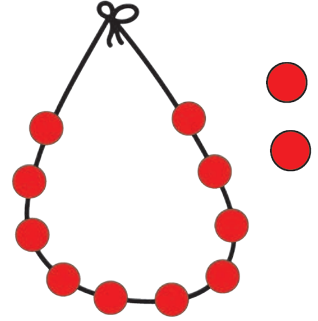

એક દશક

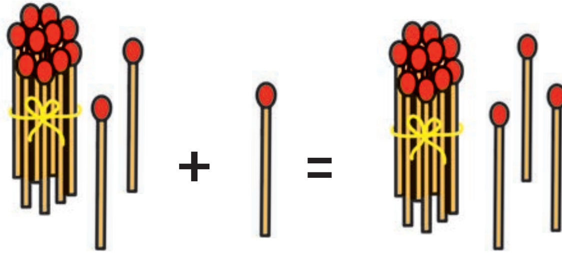
બે એકમ

૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨

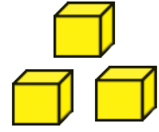
બાર અને એક થાય તેર

૧૩

તેર

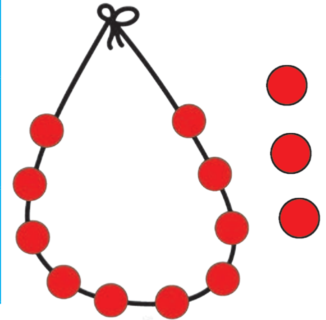

એક દશક

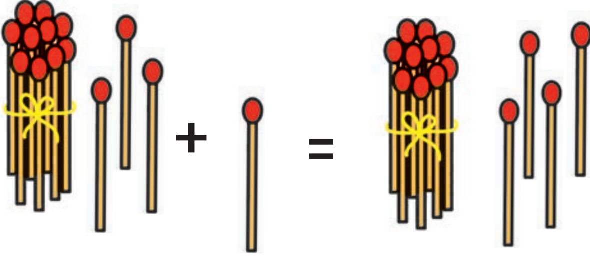
ત્રણ એકમ

૧૩	૧૩	૧૩	૧૩	૧૩	૧૩

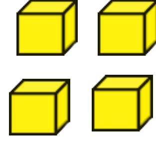
તેર અને એક થાય ચૌદ

૧૪

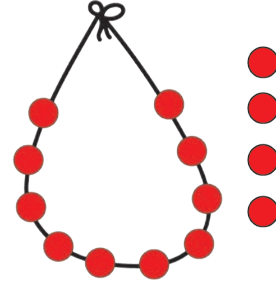
ચૌદ

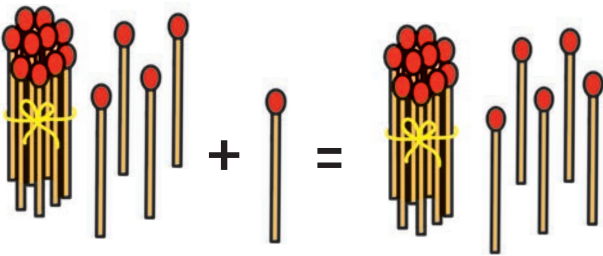
એક દશક   ચાર એકમ

૧૪	૧૪	૧૪	૧૪	૧૪	૧૪

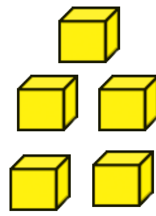
ચૌદ અને એક થાય પંદર

૧૫

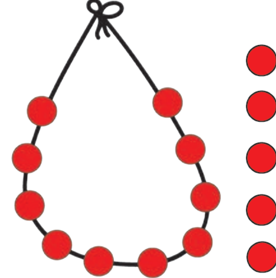
પંદર

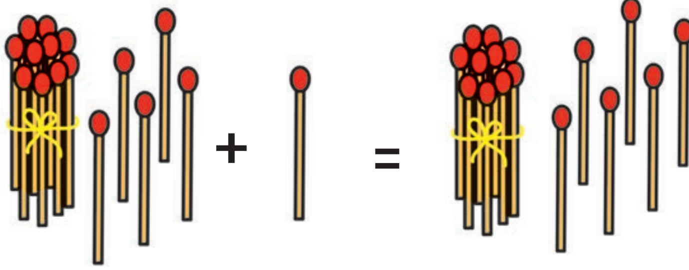
એક દશક   પાંચ એકમ

૧૫	૧૫	૧૫	૧૫	૧૫	૧૫

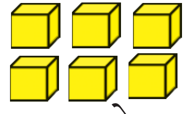
પંદર અને એક થાય સોળ

૧૬

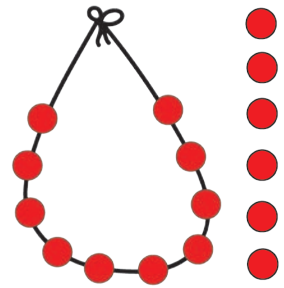
સોળ

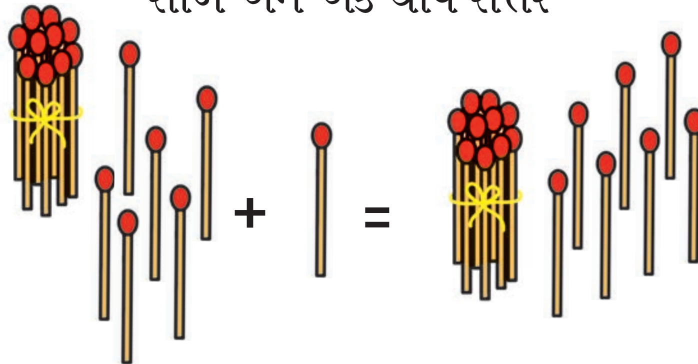
એક દશક   છ એકમ

૧૬	૧૬	૧૬	૧૬	૧૬	૧૬

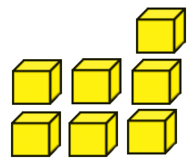
સોળ અને એક થાય સત્તર

૧૭

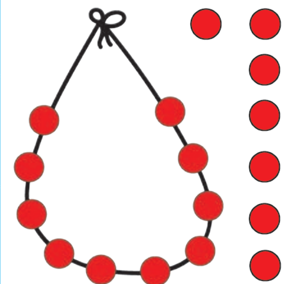
સત્તર

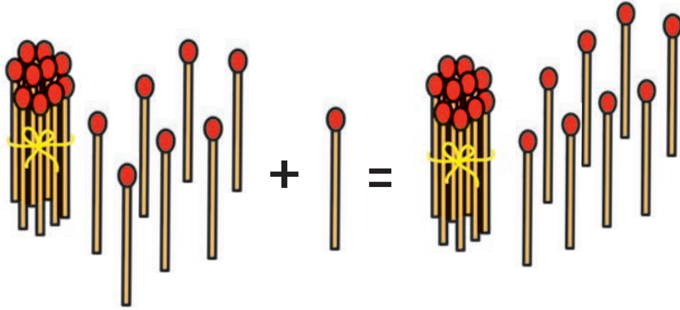
એક દશક   સાત એકમ

૧૭	૧૭	૧૭	૧૭	૧૭	૧૭

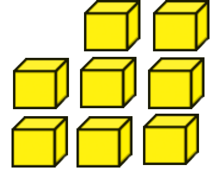
સત્તર અને એક થાય અઢાર

૧૮

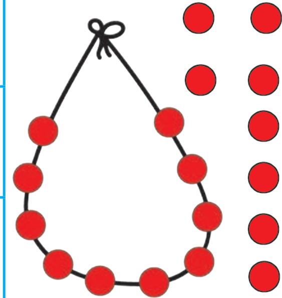
અઢાર

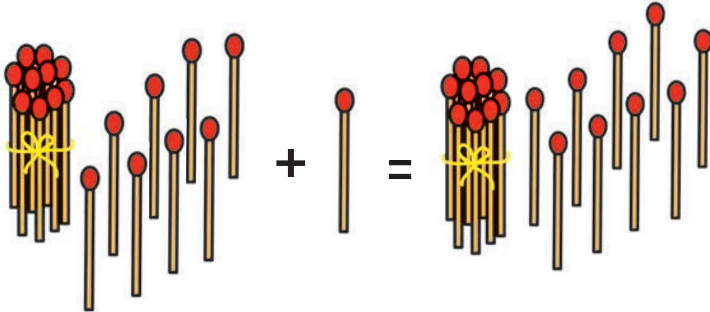
એક દશક આઠ એકમ

૧૮	૧૮	૧૮	૧૮	૧૮	૧૮

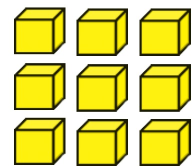
અઢાર અને એક થાય ઓગણીસ

૧૯

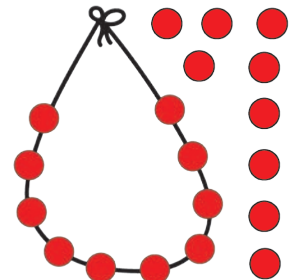
ઓગણીસ

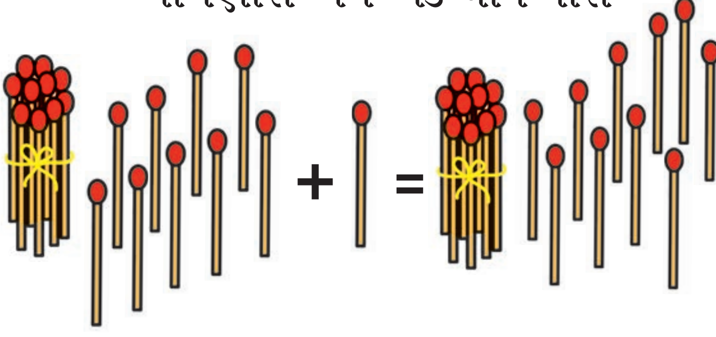
એક દશક નવ એકમ

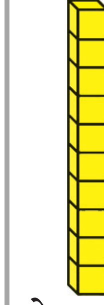

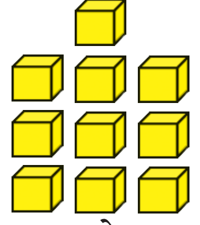
૧૯	૧૯	૧૯	૧૯	૧૯	૧૯

ઓગણીસ અને એક થાય વીસ

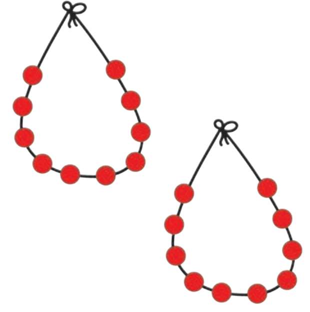
૨૦
વીસ

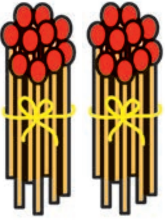
એક દશક દસ એકમ

નવથી મોટો અંક નથી એટલે એકમના ઘરમાં દસ એકમ ભેગાં થાય એટલે તેનો ગઠો બાંધીને ડાબી બાજુએ મૂકીએ હવે દશકના ઘરમાં બે દશક થશે અને એકમના ઘરમાં કંઇ રહ્યું નહીં તેથી શૂન્ય મૂકીશું.

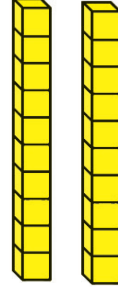

૨૦	૨૦	૨૦	૨૦	૨૦	૨૦

૨ દશક ૦ એકમ

૨ દશક ૦ એકમ

અગિયાર, બાર	– લાવો કાર !
તેર, ચૌદ	– આવે મોજ !
પંદર, સોળ	– આનંદ છોળ.
સતર, અઢાર	– ફરીશું બહાર.
ઓગણીસ, વીસ	– મઝાનો પ્રવાસ.

શિક્ષક સૂચના

અગિયારથી વીસ – સુધીની સંખ્યાઓ ક્રમવાર બોલતાં શીખવવાં. તે માટે આ ગીતનો ઉપયોગ થશે. આમ વીસ સુધી ક્રમવાર સંખ્યા આવડે તો વીસ સુધીની ગણતરી આવડશે.

દશક કૂદકો

સમજી લઈએ...

	બે દશક	૨૦	વીસ
	ત્રણ દશક	૩૦	ત્રીસ
	ચાર દશક	૪૦	ચાલીસ
	પાંચ દશક	૫૦	પચાસ
	છ દશક	૬૦	સાઠ
	સાત દશક	૭૦	સિત્તેર
	આઠ દશક	૮૦	એંશી
	નવ દશક	૯૦	નેવું

સિક્કા - ચલણી નોટો

૧ રૂપિયો　૨ રૂપિયા　૫ રૂપિયા　૧૦ રૂપિયા

એક રૂપિયો　બે રૂપિયા　પાંચ રૂપિયા　દસ રૂપિયા　વીસ રૂપિયા

જોઈએ તેટલા રૂપિયા કેવી રીતે આપી શકાય?

૨ રૂપિયા

૪ રૂપિયા

૫ રૂપિયા

૧૦ રૂપિયા

૨૦ રૂપિયા

વિચાર કર.
આટલાં જ રૂપિયા બીજી કઇ કઇ રીતે આપી શકાય ?

નીચેની વસ્તુઓ ખરીદ કરવા માટે કયા સિક્કા અથવા નોટો આપશો.

વસ્તુ	વસ્તુની કિંમત	સિક્કા/નોટો
	૩ રૂપિયા	
	૧૨ રૂપિયા	
	૧૮ રૂપિયા	

સિક્કા-નોટો જોઈને વસ્તુની કિંમત નક્કી કર અને લખ.

વસ્તુ	સિક્કા	વસ્તુની કિંમત

વાંચો અને જવાબ લખો.

૧) મેથીની એક જૂડી ૧૦ રૂપિયામાં મળે છે. તે માટે ૫ રૂપિયાના કેટલાં સિક્કા આપવા પડશે ?

૨) બે રૂપિયાના ૩ સિક્કા આપીને એક પેન્સિલ લીધી તો પેન્સિલની કિંમત કેટલી ?

૩) ૧૦ રૂપિયાની એક મીણબત્તી અને ૧ રૂપિયાની એક દિવાસળીની પેટી લીધી તો કેટલા રૂપિયા આપવાના ?

૪) અજહરે ૧૦ રૂપિયાની એક નોટ અને ૧૦ રૂપિયાનો એક સિક્કો આપીને એક નોટબુક લીધી તો તેની કિંમત કેટલી થઈ ?

૨૧ થી ૩૦ નો પરિચય અને લેખન

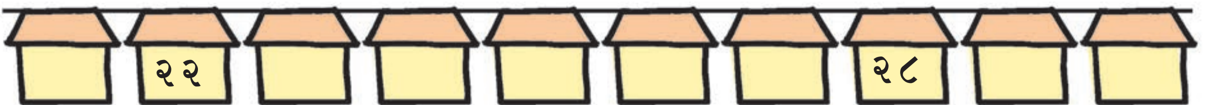

સમજી લઈએ...

	દશક	એકમ				
	૨	૧	બે દશક એક એકમ	વીસ એક	૨૧	એકવીસ
	૨	૨	બે દશક બે એકમ	વીસ બે	૨૨	બાવીસ
	૨	૩	બે દશક ત્રણ એકમ	વીસ ત્રણ	૨૩	ત્રેવીસ
	૨	૪	બે દશક ચાર એકમ	વીસ ચાર	૨૪	ચોવીસ
	૨	૫	બે દશક પાંચ એકમ	વીસ પાંચ	૨૫	પચીસ
	૨	૬	બે દશક છ એકમ	વીસ છ	૨૬	છવ્વીસ
	૨	૭	બે દશક સાત એકમ	વીસ સાત	૨૭	સત્યાવીસ
	૨	૮	બે દશક આઠ એકમ	વીસ આઠ	૨૮	અઠ્યાવીસ
	૨	૯	બે દશક નવ એકમ	વીસ નવ	૨૯	ઓગણત્રીસ
	૩	૦	ત્રણ દશક	ત્રીસ	૩૦	ત્રીસ

ક્રમવાર સંખ્યા તોરણ

ખાલી જગ્યામાં યોગ્ય સંખ્યા લખો.

૩૧ થી ૪૦ નો પરિચય અને લેખન

સમજી લઈએ...

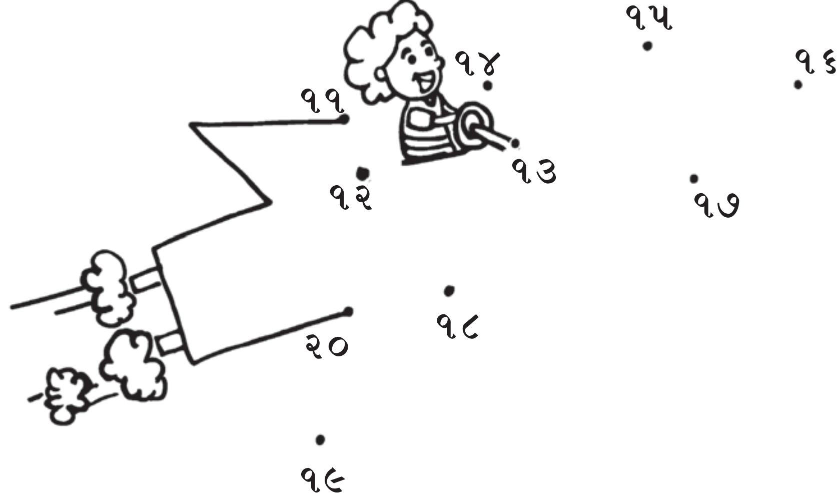
	દશક	એકમ				
	૩	૧	ત્રણ દશક એક એકમ	તીસ એક	૩૧	એકત્રીસ
	૩	૨	ત્રણ દશક બે એકમ	તીસ બે	૩૨	બત્રીસ
	૩	૩	ત્રણ દશક ત્રણ એકમ	તીસ ત્રણ	૩૩	તેંત્રીસ
	૩	૪	ત્રણ દશક ચાર એકમ	તીસ ચાર	૩૪	ચોંત્રીસ
	૩	૫	ત્રણ દશક પાંચ એકમ	તીસ પાંચ	૩૫	પાંત્રીસ
	૩	૬	ત્રણ દશક છ એકમ	તીસ છ	૩૬	છત્રીસ
	૩	૭	ત્રણ દશક સાત એકમ	તીસ સાત	૩૭	સાડત્રીસ
	૩	૮	ત્રણ દશક આઠ એકમ	તીસ આઠ	૩૮	આડત્રીસ
	૩	૯	ત્રણ દશક નવ એકમ	તીસ નવ	૩૯	ઓગણ-ચાલીસ
	૪	૦	ચાર દશક	ચાલીસ	૪૦	ચાલીસ

ક્રમવાર સંખ્યા તોરણ

ખાલી જગ્યામાં યોગ્ય સંખ્યા લખો.

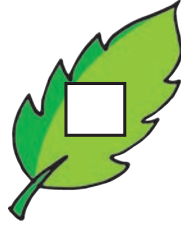
સંખ્યાના ટપકાંને ક્રમસર જોડીએ અને આકાશમાં ઊડીએ.

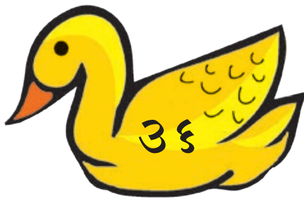

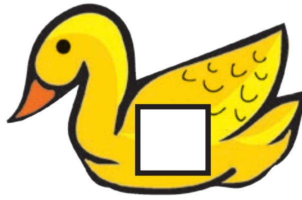
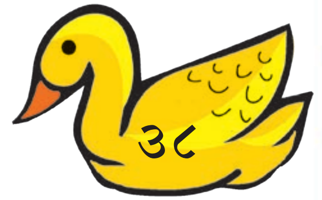

આપેલી સંખ્યા પછી ક્રમવાર આવતી બે સંખ્યા લખ.

વચલી સંખ્યા લખ.

આપેલી સંખ્યાના પહેલાં તરત આવતી ક્રમવાર બે સંખ્યા લખ.

૪૧ થી ૫૦ નો
પરિચય અને લેખન

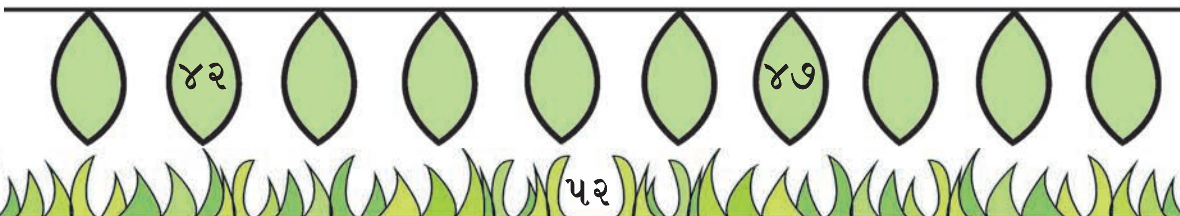

સમજી લઈએ...

	દશક	એકમ				
	૪	૧	ચાર દશક એક એકમ	ચાલીસ એક	૪૧	એકતાલીસ
	૪	૨	ચાર દશક બે એકમ	ચાલીસ બે	૪૨	બેતાલીસ
	૪	૩	ચાર દશક ત્રણ એકમ	ચાલીસ ત્રણ	૪૩	ત્રેતાલીસ
	૪	૪	ચાર દશક ચાર એકમ	ચાલીસ ચાર	૪૪	ચુમાલીસ
	૪	૫	ચાર દશક પાંચ એકમ	ચાલીસ પાંચ	૪૫	પીસતાલીસ
	૪	૬	ચાર દશક છ એકમ	ચાલીસ છ	૪૬	છેતાલીસ
	૪	૭	ચાર દશક સાત એકમ	ચાલીસ સાત	૪૭	સડતાલીસ
	૪	૮	ચાર દશક આઠ એકમ	ચાલીસ આઠ	૪૮	અડતાલીસ
	૪	૯	ચાર દશક નવ એકમ	ચાલીસ નવ	૪૯	ઓગણ-પચાસ
	૫	૦	પાંચ દશક	પચાસ	૫૦	પચાસ

ક્રમવાર સંખ્યા તોરણ

ખાલી જગ્યામાં યોગ્ય સંખ્યા લખો.

૫૧ થી ૬૦ નો પરિચય અને લેખન

સમજી લઈએ...

	દશક	એકમ				
	૫	૧	પાંચ દશક એક એકમ	પચાસ એક	૫૧	એકાવન
	૫	૨	પાંચ દશક બે એકમ	પચાસ બે	૫૨	બાવન
	૫	૩	પાંચ દશક ત્રણ એકમ	પચાસ ત્રણ	૫૩	ત્રેપન
	૫	૪	પાંચ દશક ચાર એકમ	પચાસ ચાર	૫૪	ચોપન
	૫	૫	પાંચ દશક પાંચ એકમ	પચાસ પાંચ	૫૫	પંચાવન
	૫	૬	પાંચ દશક છ એકમ	પચાસ છ	૫૬	છપ્પન
	૫	૭	પાંચ દશક સાત એકમ	પચાસ સાત	૫૭	સત્તાવન
	૫	૮	પાંચ દશક આઠ એકમ	પચાસ આઠ	૫૮	અઠ્ઠાવન
	૫	૯	પાંચ દશક નવ એકમ	પચાસ નવ	૫૯	ઓગણ સાઠ
	૬	૦	છ દશક	સાઠ	૬૦	સાઠ

ક્રમવાર સંખ્યા તોરણ

ખાલી જગ્યામાં યોગ્ય સંખ્યા લખો.

૬૧ થી ૭૦ નો
પરિચય અને લેખન

સમજી લઈએ...

	દશક	એકમ				
	૬	૧	છ દશક એક એકમ	સાઠ એક	૬૧	એકસઠ
	૬	૨	છ દશક બે એકમ	સાઠ બે	૬૨	બાસઠ
	૬	૩	છ દશક ત્રણ એકમ	સાઠ ત્રણ	૬૩	ત્રેસઠ
	૬	૪	છ દશક ચાર એકમ	સાઠ ચાર	૬૪	ચોસઠ
	૬	૫	છ દશક પાંચ એકમ	સાઠ પાંચ	૬૫	પાંસઠ
	૬	૬	છ દશક છ એકમ	સાઠ છ	૬૬	છાંસઠ
	૬	૭	છ દશક સાત એકમ	સાઠ સાત	૬૭	સડસઠ
	૬	૮	છ દશક આઠ એકમ	સાઠ આઠ	૬૮	અડસઠ
	૬	૯	છ દશક નવ એકમ	સાઠ નવ	૬૯	ઓગણી-સિત્તેર
	૭	૦	સાત દશક	સિત્તેર	૭૦	સિત્તેર

ક્રમવાર સંખ્યા તોરણ

ખાલી જગ્યામાં યોગ્ય સંખ્યા લખો.

૬૧ ___ ___ ___ ૬૫ ___ ___ ___ ___ ૭૦

૭૧ થી ૮૦ નો
પરિચય અને લેખન

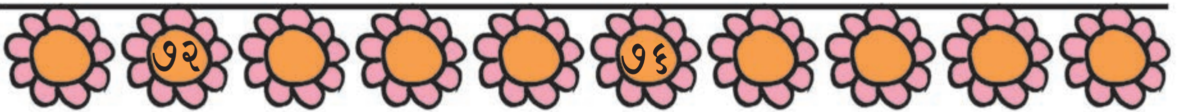

સમજી લઈએ...

	દશક	એકમ				
	૭	૧	સાત દશક એક એકમ	સિત્તેર એક	૭૧	એકોતેર
	૭	૨	સાત દશક બે એકમ	સિત્તેર બે	૭૨	બોંતેર
	૭	૩	સાત દશક ત્રણ એકમ	સિત્તેર ત્રણ	૭૩	તોંતેર
	૭	૪	સાત દશક ચાર એકમ	સિત્તેર ચાર	૭૪	ચુમોત્તેર
	૭	૫	સાત દશક પાંચ એકમ	સિત્તેર પાંચ	૭૫	પંચોત્તેર
	૭	૬	સાત દશક છ એકમ	સિત્તેર છ	૭૬	છોત્તેર
	૭	૭	સાત દશક સાત એકમ	સિત્તેર સાત	૭૭	સત્તોત્તેર
	૭	૮	સાત દશક આઠ એકમ	સિત્તેર આઠ	૭૮	અઠ્ઠોતેર
	૭	૯	સાત દશક નવ એકમ	સિત્તેર નવ	૭૯	ઓગણા-એંશી
	૮	૦	આઠ દશક	એંશી	૮૦	એંશી

ક્રમવાર સંખ્યા તોરણ

ખાલી જગ્યામાં યોગ્ય સંખ્યા લખો.

૮૧ થી ૯૦ નો પરિચય અને લેખન

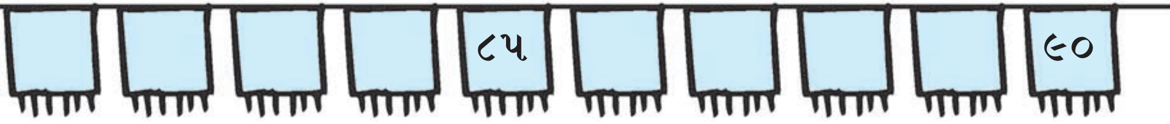

સમજી લઈએ...

	દશક	એકમ				
	૮	૧	આઠ દશક એક એકમ	એંશી એક	૮૧	એક્યાંશી
	૮	૨	આઠ દશક બે એકમ	એંશી બે	૮૨	બ્યાંશી
	૮	૩	આઠ દશક ત્રણ એકમ	એંશી ત્રણ	૮૩	ત્र्यાંશી
	૮	૪	આઠ દશક ચાર એકમ	એંશી ચાર	૮૪	ચોર્યાશી
	૮	૫	આઠ દશક પાંચ એકમ	એંશી પાંચ	૮૫	પંચ્યાશી
	૮	૬	આઠ દશક છ એકમ	એંશી છ	૮૬	છ્યાંશી
	૮	૭	આઠ દશક સાત એકમ	એંશી સાત	૮૭	સત્યાંશી
	૮	૮	આઠ દશક આઠ એકમ	એંશી આઠ	૮૮	અઠ્યાંશી
	૮	૯	આઠ દશક નવ એકમ	એંશી નવ	૮૯	નેવ્યાંશી
	૯	૦	નવ દશક	નેવું	૯૦	નેવું

ક્રમવાર સંખ્યા તોરણ

ખાલી જગ્યામાં યોગ્ય સંખ્યા લખો.

૯૧ થી ૯૯ નો
પરિચય અને લેખન

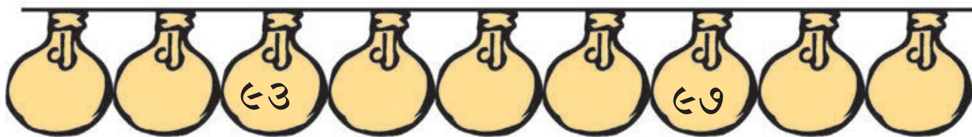

સમજી લઈએ...

	દશક	એકમ				
	૯	૧	નવ દશક એક એકમ	નેવું એક	૯૧	એકાણું
	૯	૨	નવ દશક બે એકમ	નેવું બે	૯૨	બાણું
	૯	૩	નવ દશક ત્રણ એકમ	નેવું ત્રણ	૯૩	ત્રાણું
	૯	૪	નવ દશક ચાર એકમ	નેવું ચાર	૯૪	ચોરાણું
	૯	૫	નવ દશક પાંચ એકમ	નેવું પાંચ	૯૫	પંચાણું
	૯	૬	નવ દશક છ એકમ	નેવું છ	૯૬	છન્નું
	૯	૭	નવ દશક સાત એકમ	નેવું સાત	૯૭	સત્તાણું
	૯	૮	નવ દશક આઠ એકમ	નેવું આઠ	૯૮	અઠાણું
	૯	૯	નવ દશક નવ એકમ	નેવું નવ	૯૯	નવ્વાણું

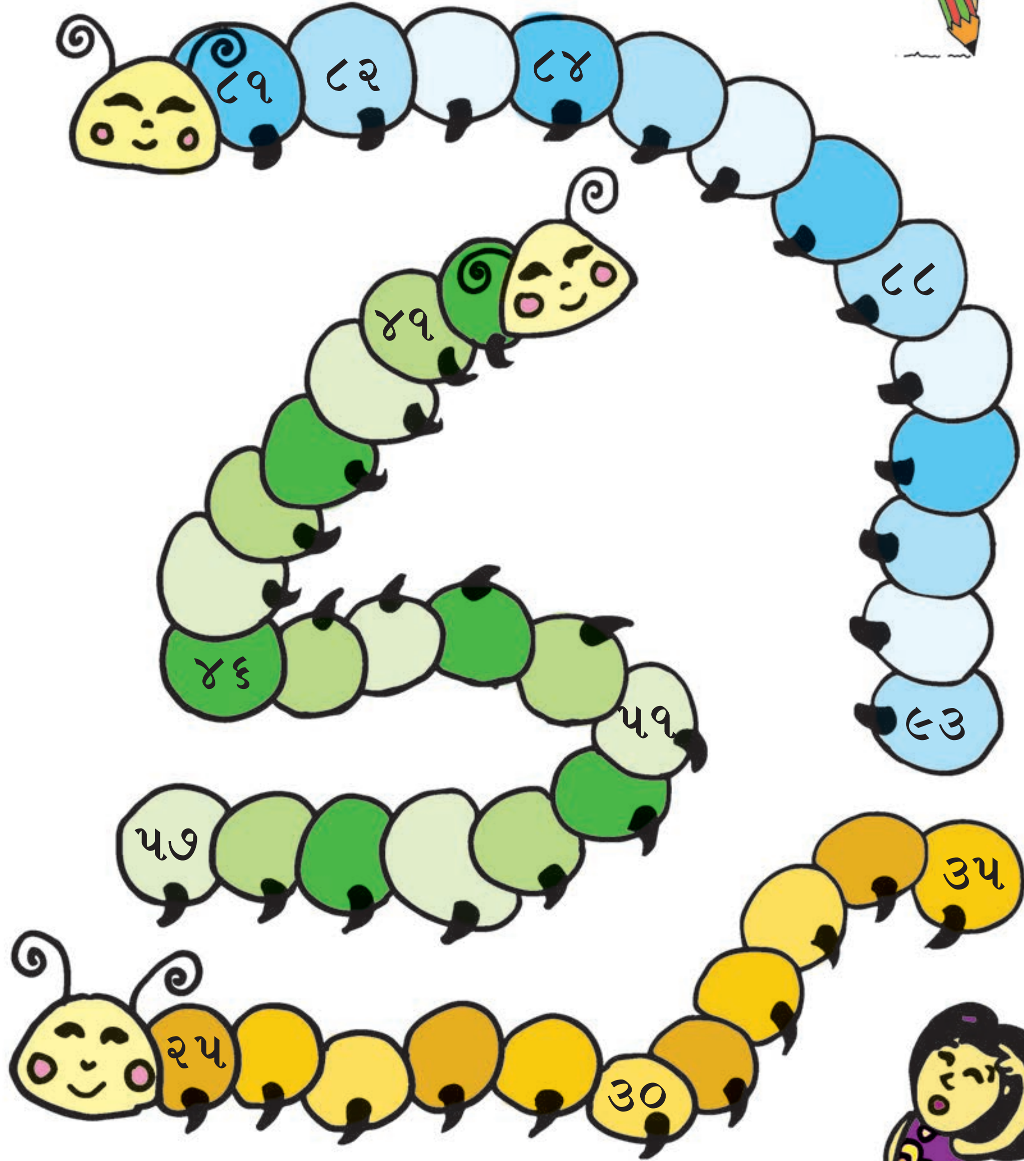
ક્રમવાર સંખ્યા તોરણ

ખાલી જગ્યામાં યોગ્ય સંખ્યા લખો.

ઈયળની પીઠ ઉપર ક્રમસર સંખ્યા લખ.

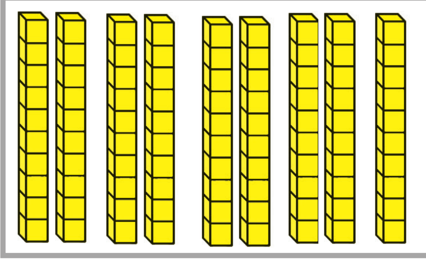

શતકનો પરિચય

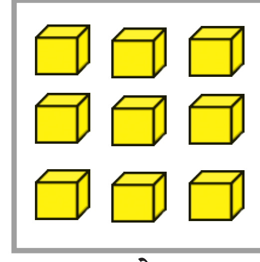
જોઈએ.

૯૯ + ૧ કેટલાં થાય? તે કેવી રીતે લખાય?

૯૯ = ૯ દશક + ૯ એકમ

૯ દશક

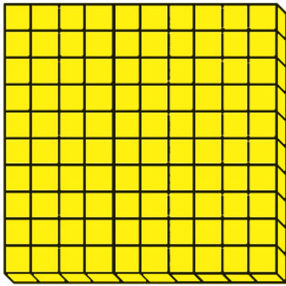

૯ એકમ ૧ એકમ

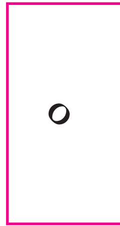
નવથી મોટો અંક નથી એટલે ૧૦ દશકનો મોટો ગઠ્ઠો બાંધીને ડાબી બાજુના ઘરમાં મૂકીએ.

૯૯+૧ = ૯ દશક + ૧ દશક = ૧૦ દશક

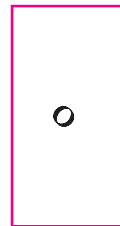
હવે દશકના ઘરમાં દસ દશક થયાં. દસ દશકનો મોટો ગઠ્ઠો બાંધીને શતકના ઘરમાં મૂકીએ. આ મોટા ગઠ્ઠાનું નામ 'શતક'. શતક એટલે 'સો'.

૧ શતક

શૂન્ય દશક

શૂન્ય એકમ

શતક	દશક	એકમ
૧	૦	૦

આમાં એક શતક, શૂન્ય દશક અને શૂન્ય એકમ છે. એટલે 'સો' તે '૧૦૦' એમ લખાય.

સરવાળો – ૧ થી ૨૦ સુધી

આપણે નાના સરવાળા શીખ્યા. બીજાં સરવાળા શીખીએ.

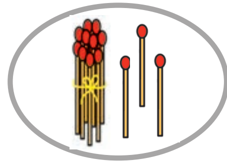
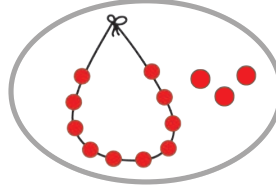

૫ + ૪ = ૯

૮ + ૫

૧૦ + ૩ = ૧૩

૧૩ + ૨ =

વાર્તા સરવાળાની

એક વખત એવું થયું, કે યશ ઘરમાં વાર્તાની ચોપડીઓ વાંચતો હતો. તેના પપ્પા ઘરે આવ્યાં. યશ પુસ્તક વાંચે છે તે જોઈને તેમને ખૂબ આનંદ થયો. તેમણે યશને નજીક લીધો. યશે પપ્પાને કહ્યું, ''પપ્પા, મારી સાતેય ચોપડીઓ વંચાઈ ગઈ.''

પપ્પાએ કહ્યુ, ''અરે વાહ ! બહુ સરસ !''

પપ્પાએ ખુશ થઈને યશને હજી બીજી ચાર ચોપડીઓ બક્ષીસ આપી. યશ ખૂબ ખુશ થયો. તો હવે યશ પાસે કેટલી ચોપડીઓ થઈ ગઈ ?

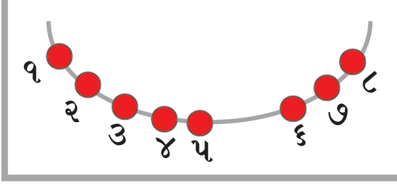
હવે કહે કે,

૧) યશ પાસે પહેલાં કેટલી ચોપડીઓ હતી ?

૨) પપ્પાએ યશને કેટલી ચોપડીઓ બક્ષીસ આપી ?

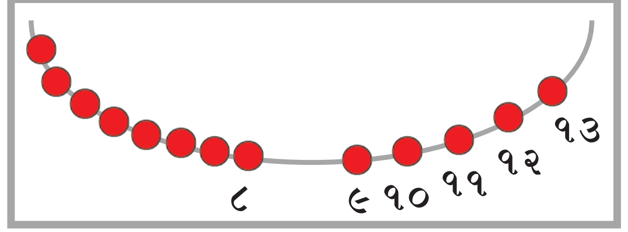
૩) હવે યશ પાસે કુલ કેટલી ચોપડીઓ થઈ ગઈ ?

સરવાળા - આગળ ગણીને

પાંચ વત્તાં ત્રણ - આ સરવાળો કરીએ. પાંચ પછીની ત્રણ સંખ્યા ક્રમવાર ગણીએ ૬, ૭, ૮ એટલે કુલ મણકાં આઠ થયાં એટલે સરવાળો આઠ થયો.

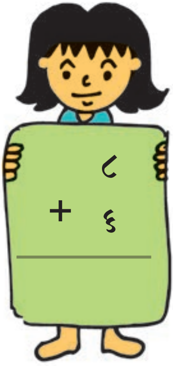
હવે આઠ વત્તા પાંચ આ સરવાળો કરીએ. તે માટે ૮ મણકાં પછી આગળની પાંચ સંખ્યા ૯, ૧૦, ૧૧, ૧૨, ૧૩ એટલે કુલ ૧૩ મણકાં થયા.

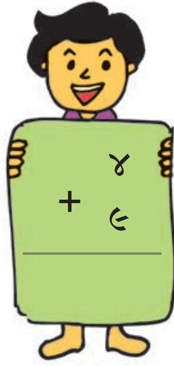

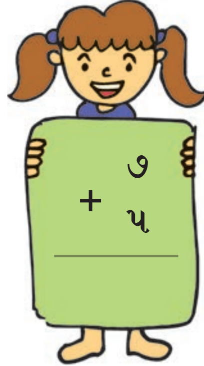

એક (પહેલી) સંખ્યામાં બીજી સંખ્યા ઉમેરતી વખતે પહેલી સંખ્યા પછી, તેનાં આગળ બીજી સંખ્યા જેટલી સંખ્યાઓ ક્રમવાર ગણતાં સરવાળો મળે છે.

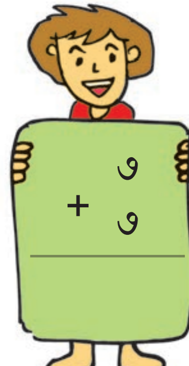
બે સંખ્યાનો સરવાળો કરતી વખતે મોટી સંખ્યાના આગળ નાની સંખ્યા જેટલી સંખ્યાઓ ક્રમથી ગણવી સહેલી પડે છે. ૪ + ૯ આ સરવાળો કરતી વખતે ૪ પછી ૯ સંખ્યા ગણવા કરતાં ૯ પછી ચાર સંખ્યાઓ ગણવી સહેલી પડે છે.

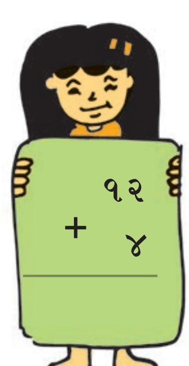
ચાલો, સરવાળાનો અભ્યાસ કરીએ.

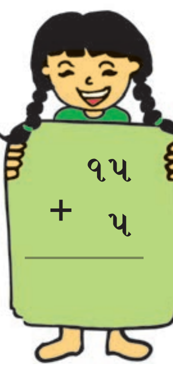

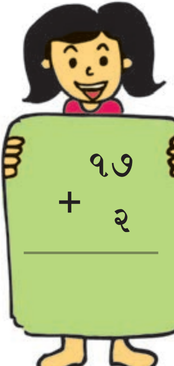

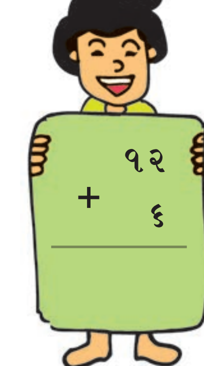

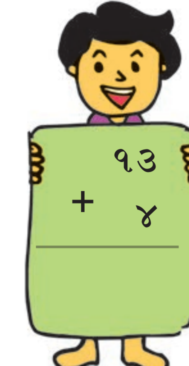

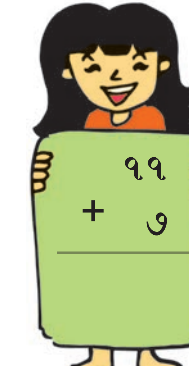

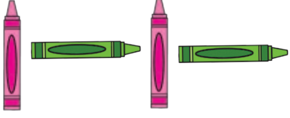

આકૃતિબંધ

ક્રમથી આવતાં હજી ત્રણ ચિત્રો દોર અથવા સંખ્યા લખ.

૪ ૧ ૪ ૧ ૪ ૧ ૪ ૧	
૨ ૩ ૪ ૨ ૩ ૪	

નિરીક્ષણ કર અને રંગ પૂર. ૧ ૨ ૩

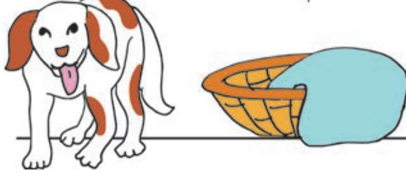
૧ ૨ ૧ ૨ ૧ ૨ ૧ ૨ ૧ ૨ ૧ ૨

૨ ૩ ૨ ૩ ૨ ૩ ૨ ૩ ૨ ૩ ૨ ૩

૩ ૧ ૩ ૧ ૩ ૧ ૩ ૧ ૩ ૧ ૩ ૧

અંદર – બહાર

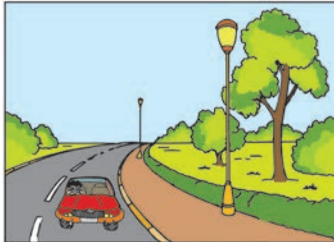

ટોપલીની અંદર કૂતરો હોય તે ચિત્ર નીચેનું ☐ રંગ.

ગાડીની બહાર માણસ હોય તે ચિત્ર નીચેનું ☐ રંગ.

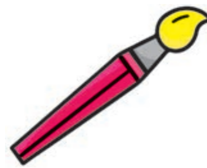

પહોળું – સાંકડું

પહોળા રસ્તાના ચિત્ર નીચેનું ચોક્કું રંગ.

સાંકડા બ્રશના ચિત્ર નીચેનું ચોક્કું રંગ.

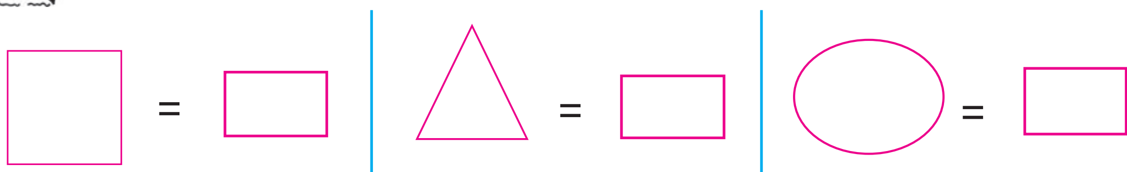

આકાર ઓળખીએ

આકારોનું નિરીક્ષણ કર.

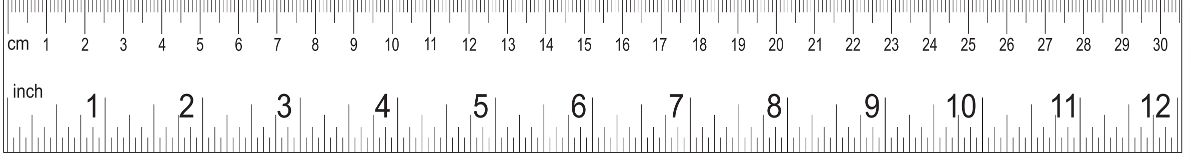

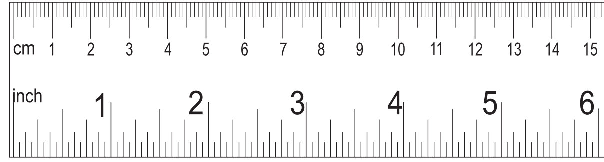
આ વસ્તુઓ શોધીને, કેટલી છે તે લખ.

લાંબું - ટૂંકું

ટૂંકી વસ્તુને ◯ કર.

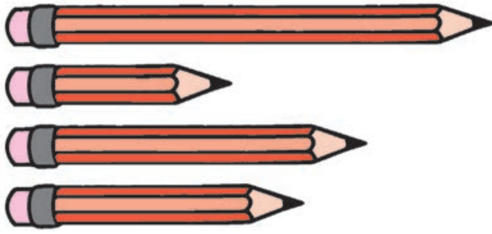

લાંબી વસ્તુને ◯ કર.

લંબાઈનુસાર વસ્તુઓને ચઢતો ક્રમ આપ.

૪

૧

૩

૨

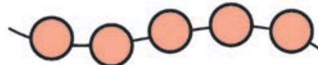

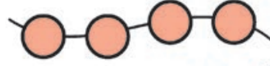

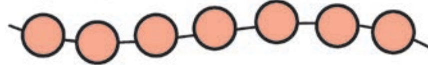

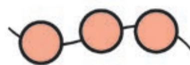

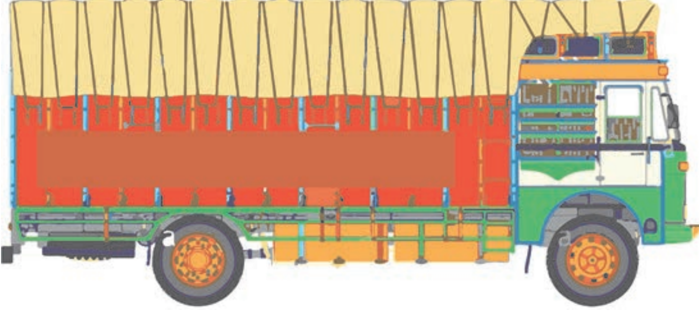

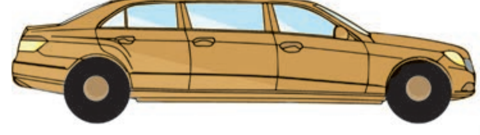

સૌથી લાંબી - સૌથી ટૂંકી

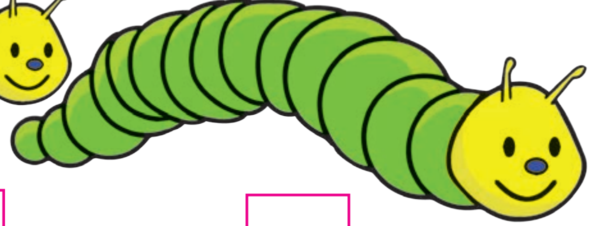
સૌથી લાંબી

સૌથી ટૂંકી

સૌથી લાંબી ઈયળના નીચેનું ▭ રંગ.

સૌથી ટૂંકી હરોળ પાસેનું ▭ રંગ.

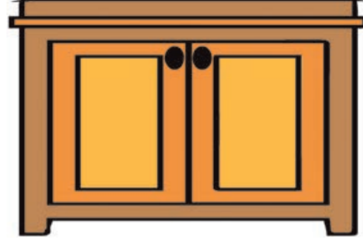

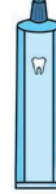

ઊંચું - ઠીંગણું

ઊંચી વસ્તુની નીચેનું ☐ રંગ.

☐

☐

☐

☐

ઠીંગણી વસ્તુ નીચેનું ☐ રંગ. (ઠીંગણો એટલે બટકો અથવા ઓછો ઊંચો.)

☐

☐

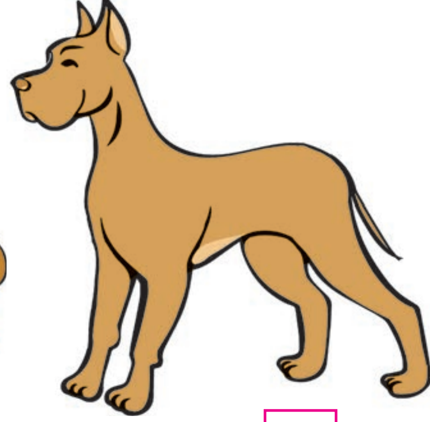

☐

☐

સૌથી ઊંચું - સૌથી ઠીંગણું (નીચું)

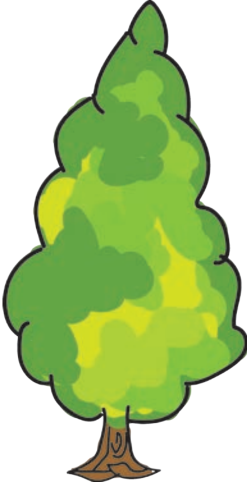
સૌથી ઊંચા કૂતરા નીચેનું ☐ રંગ.

☐ ☐ ☐

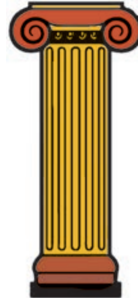
સૌથી નાનાં ઝાડ નીચેનું ☐ રંગ.

☐ ☐ ☐

સૌથી નાના થાંભલા નીચેનું ☐ રંગ.

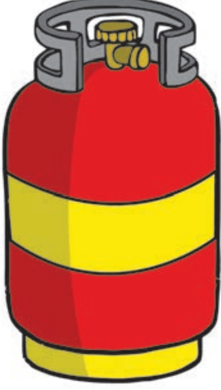

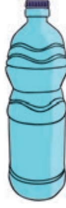

☐ ☐ ☐

ભારે (વજનદાર)   હલકું

ભારે વસ્તુ નીચેનું ☐ રંગ.

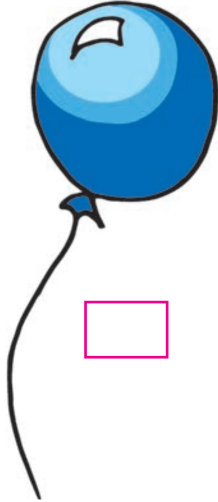

વજનમાં હલકી વસ્તુ નીચેનું ☐ રંગ.

ચર્ચા કરો.
મોટી વસ્તુ હમેંશા વધારે વજનદાર હોય છે કે ?

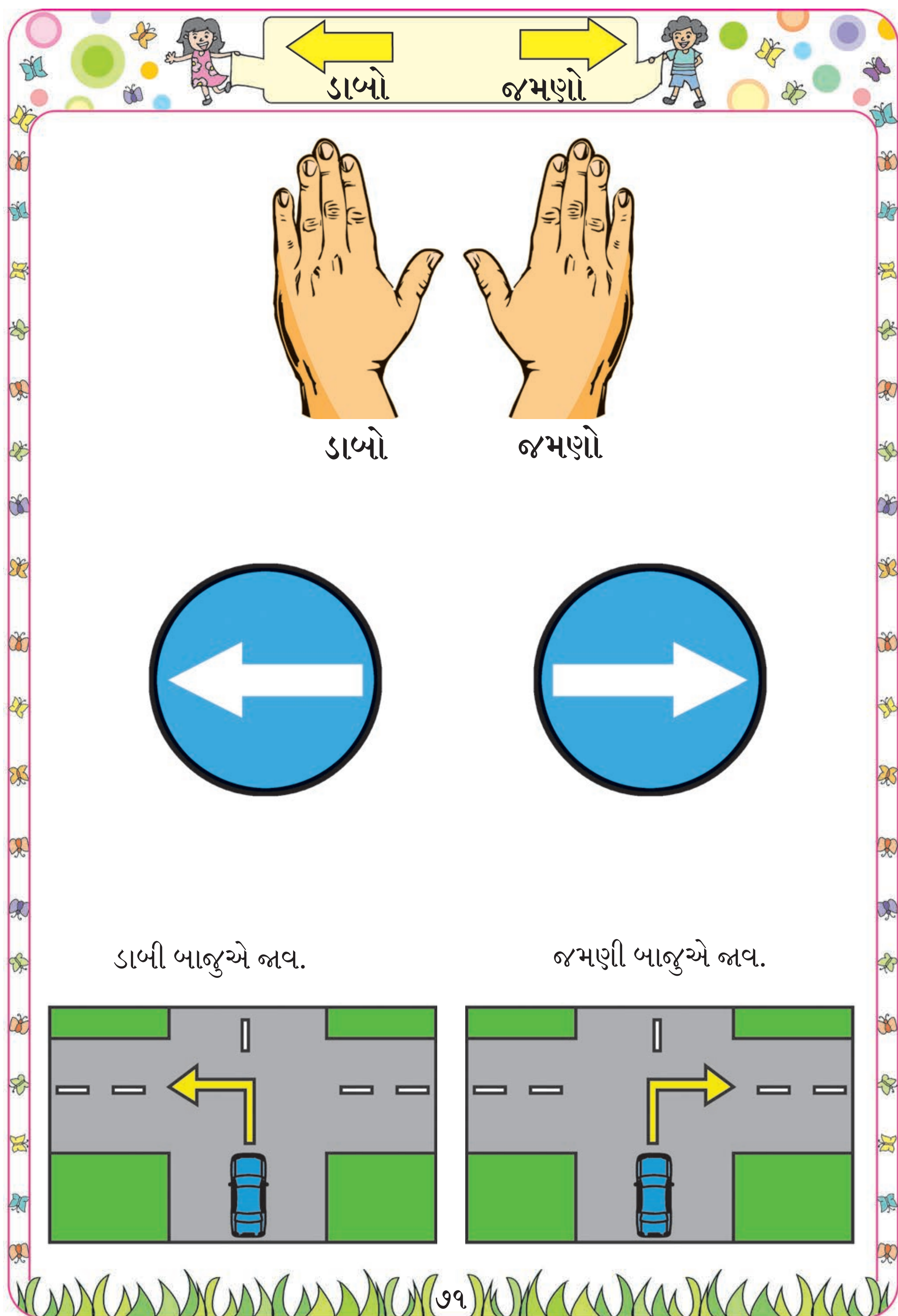

રમાથી પાસે ☐ છે અને ☐ દૂર છે.

કૂવાની સૌથી નજીક કોણ છે ? ☐

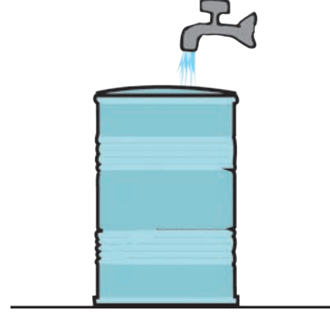
કૂવાથી સૌથી દૂર કોણ છે ? ☐

ડાબો
જમણો
ડાબો
જમણો
ડાબી બાજુએ જાવ.
જમણી બાજુએ જાવ.

ઓછો સમય - વધુ સમય

જે ઓછા સમયમાં ભરાઈ જશે, તેની નીચેનું ☐ રંગ.

☐

☐

જે વાહનથી પ્રવાસ માટે વધુ સમય લાગે તેની નીચેનું ☐ રંગ.

☐

☐

શેના પછી શું ?

ચિત્રનું નિરીક્ષણ કરીને કૃતિઓનો યોગ્ય ક્રમ લગાડ.

૧

૧	૩	૨

૨

૩

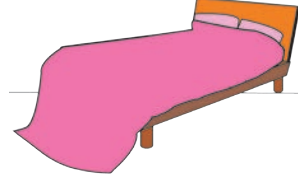

ચાલો, માપીએ !

યશના પલંગ પર ચાદર પાથરવી છે : એક સાવ ટૂંકી અને બીજી ખૂબ લાંબી.

પલંગની લંબાઈ માપીએ.
પછી ચાદરની લંબાઇ માપીએ.

યશ પાસે પલંગની લંબાઈ માપવા માટે ટેપ નથી. તેથી પલંગની લંબાઈ વેંતમાં માપીએ.

યશના પલંગની લંબાઇ ૧૧ વેંત માપી. તેથી ચાદર ૧૩ વેંતની જોઈશે. કારણ ચાદર થોડી મોટી જોઈએ છે.

ચર્ચા કરો : કઈ વસ્તુઓની લંબાઈ માપવી પડે છે ?
લંબાઈ માપવા ક્યા સાધન વપરાય છે?

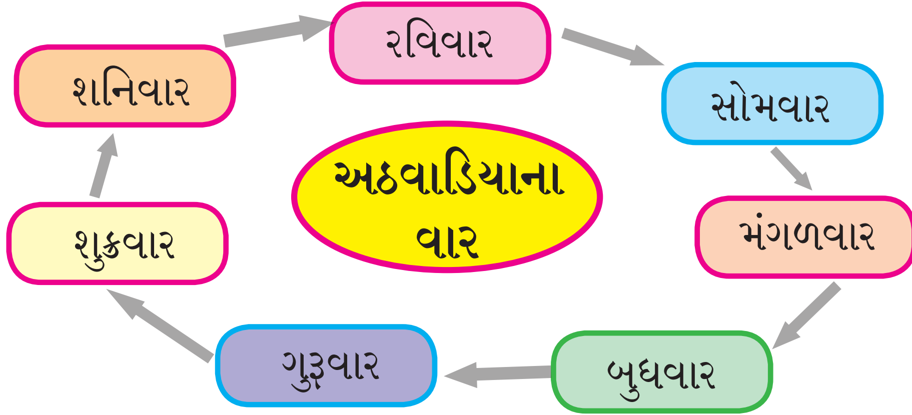

૧) તારા પરિસરમાંના બે કૂંડાઓ વચ્ચેનું અંતર પગલાંથી ગણ. ☐ પગલાં

૨) છાપાની લંબાઇ કેટલા વેંત છે તેનો અંદાજ કર.
હવે છાપાની લંબાઇ કેટલા વેંત છે. તે માપીને લખ.
☐ વેંત

અઠવાડિયાના વાર

વાર	સોમવાર	મંગળવાર	બુધવાર	ગુરૂવાર	શુક્રવાર
રમત	ખો ખો	લંગડી	મોઈ-દાંડિયો	સંતાકૂકડી	લગોરી

ઉપરનો કોઠો જોઈને પ્રશ્નનો જવાબ ચોકઠામાં લખ.

૧) છોકરાઓ મંગળવારે કઈ રમત રમે છે ?

૨) સંતાકૂકડી ક્યા વારે રમે છે ?

૩) છોકરાઓ આજે ખો ખો રમ્યા તો આવતી કાલે કઈ રમત રમશે ?

૪) છોકરાઓ ગઈ કાલે લંગડી રમ્યા તો આજે કઈ રમત રમશે ?

શનિવાર	રવિવાર	સોમવાર
ગઈ કાલે શાળાની ટ્રીપ ગઈ હતી.	આજે શાળાને છૂટ્ટી છે.	આવતી કાલે હંમેશ મુજબ શાળા હશે.

ચાલ ! સમજી લઈએ.

અઠવાડિયાને **સપ્તાહ** પણ કહે છે. કારણ લોકો જે વારથી ગણતરી ચાલુ કરે તે વાર ફરીથી આવે ત્યાં સુધી ગણે છે.

ચાલો ! માહિતી વાંચીને શું સમજાય છે ? તે જોઈએ.

ચિત્રનું નિરીક્ષણ કર. પ્રશ્નોના જવાબ લખ.

૧) સૌથી ઓછી સંખ્યામાં કયું પ્રાણી છે ?

૨) સૌથી વધુ સંખ્યામાં કયું પ્રાણી છે ?

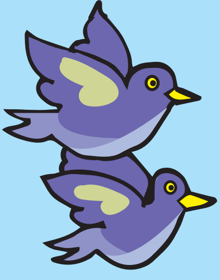
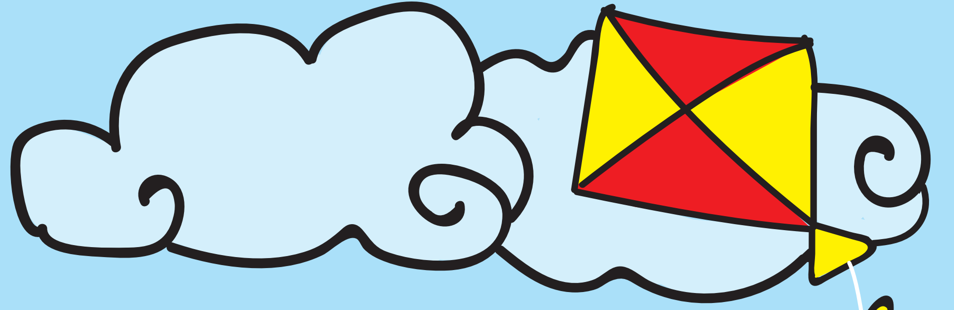
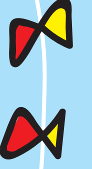
૩) પ્રાણી સંગ્રહાલયમાં સિંહ કેટલાં છે ?

૪) પ્રાણી સંગ્રહાલયમાં હરણ કેટલાં છે ?

૫) જેમની સંખ્યા બે છે તેવા પ્રાણીઓ કયા ?

આ પૈકી તમારું મનગમતું પ્રાણી કયું ? તે તમને કેમ ગમે છે ?

મહારાષ્ટ્ર રાજ્ય પાઠ્યપુસ્તક નિર્મિતિ અને અભ્યાસક્રમ સંશોધન મંડળ, પુણે.

गुजराती गणित इयत्ता पहिली

₹ 46.00

